

Arbejdspapir:

Kompensationsgraden i dagpengesystemet

DAGPENGEKOMMISSIONEN

Oktober 2015

1. Indledning

Ydelsesniveauet i dagpengesystemet kan belyses ved hjælp af kompensationsgraden, som er et mål for, hvor meget indkomsten som dagpengemodtager udgør i forhold til indkomsten som beskæftiget. Kompensationsgraden kan på den måde både være et udtryk for graden af økonomisk tryghed i dagpengesystemet. Samtidig er kompensationsgraden en vigtig parameter for det økonomiske incitament til at fastholde og søge beskæftigelse.

Derudover er kompensationsgraden et velegnet mål til at sammenligne ydelsesniveauet for forskellige grupper, for eksempel højt- og lavtlønnede, og til at se på udviklingen i ydelsesniveauet over tid.

Analysen af kompensationsgrader viser blandt andet, at de fleste ledighedsforsikrede har et klart økonomisk incitament til at deltage aktivt på arbejdsmarkedet. De lavtlønnede opnår dog en betydeligt højere økonomisk kompensation ved ledighed end beskæftigede med lønninger i midten og i den øvre ende af lønfordelingen. Lavtlønnede har dermed også et svagere økonomisk incitament til at være i beskæftigelse – frem for at modtage dagpenge – sammenlignet med andre beskæftigede. Den økonomiske kompensation ved ledighed for lavtlønnede er større i Danmark end i OECD-landene set under ét, mens den ligger omtrent på niveau med OECD-landene, når der ses på gennemsnitslønnede og højtlønnede.

Analysen viser desuden, at satserne i dagpengesystemet har ligget på et relativt stabilt niveau i forhold til lønningerne siden midten af 1990'erne, når der ses bort fra de beløb, der trækkes af lønnen til obligatoriske arbejdsmarkedspensioner. Hvis bidrag til arbejdsmarkedspensioner medtages, har den gennemsnitlige kompensationsgrad været svagt faldende.

2. Analyser af kompensationsgrader

Kompensationsgrader kan opgøres som brutto- eller nettokompensationsgrader.

Der er tale om bruttokompensationsgrader, hvis der tages udgangspunkt i indkomsten før skat, og nettokompensationsgrader, hvis der i stedet tages udgangspunkt i den disponible indkomst. Den disponible indkomst er i denne sammenhæng defineret som det beløb, en person har til rådighed til husleje, mad, tøj osv., når skatten er betalt, og når der er taget højde for aftrapning af indkomstafhængige ydelser mv.

Bruttokompensationsgrader har den fordel, at de er forholdsvis enkle at beregne, hvorfor bruttokompensationsgrader blandt andet benyttes til at belyse udviklingen over længere tidsperioder, hvor de tilgængelige data ikke umiddel-

bart gør det muligt at beregne disponible indkomster. Til gengæld har bruttokompensationsgrader den ulempe, at de ikke tager højde for samspillet med skattesystemet, pensionssystemet og ydelsessystemet i øvrigt.

Nettokompensationsgrader tager derimod højde for aftrapning af indkomstafhængige ydelser som boligstøtte og økonomisk friplads til børn i daginstitution samt modregning i ægtefælles eller samlevers overførselsindkomst mv.

For eksempel vil personer, der går fra ledighed til beskæftigelse, og som bor til leje og har børn i daginstitution, typisk opleve, at en del af deres umiddelbare indkomstfremgang bliver opvejet af lavere boligstøtte og hel eller delvis bortfald af økonomisk friplads. På samme måde kan personer, der er gift eller samlevende med en overførselsindkomstmodtager, opleve, at en del af deres umiddelbare indkomstfremgang bliver opvejet af modregning i partnerens kontanthjælp eller sociale pension.

Ved beregning af nettokompensationsgrader tages der desuden højde for, at der er udgifter forbundet med transport til og fra arbejde, og at disse udgifter ikke skal afholdes ved ledighed. Endelig tages der højde for indbetalinger til arbejdsmarkedspensioner.

Forskellen på brutto- og nettokompensationsgrader kan illustreres ved hjælp af et eksempel, jf. boks 1.

Boks 1. Eksempel på beregning af kompensationsgrader

Beregningen af brutto- og nettokompensationsgrader kan illustreres med et eksempel (som er valgt for at illustrere en af de mest komplicerede persontyper): En enlig forsørger, der modtager dagpenge i tilfælde af ledighed, og som bor til leje og har to børn i daginstitutionsalderen.

Eksemplet er baseret på følgende forudsætninger: Månedlig lønindkomst som beskæftiget på ca. 28.000 kr. før skat (ekskl. pensionsindbetalinger og ATP), lejlighed på 100 kvadratmeter med en månedlig husleje på ca. 6.000 kr., to børn i henholdsvis børnehave og SFO og kontingent til a-kasse og fagforening på ca. 1.400 kr. om måneden. Pensionsindbetalingsprocenten er på 11,5 pct., og der indbetales 3.240 kr. om året som beskæftiget.

Bruttokompensationsgraden kan dermed beregnes som forholdet mellem dagpenge og lønindkomst før skat i to alternative situationer, hvor personen henholdsvis er beskæftiget eller dagpengemodtager. I eksemplet er bruttokompensationsgraden ca. 69 pct.

Nettokompensationsgraden tager i stedet udgangspunkt i den disponible indkomst i de to alternative situationer, hvor personen i hele året er henholdsvis beskæftiget eller dagpengemodtager. Den disponible indkomst er indkomsten efter skat og omfatter andre ydelser end dagpenge, herunder boligstøtte og økonomisk friplads til børn i daginstitution. Da de fleste personer i praksis ikke er ledige i hele året, og da skattesystemet er progressivt og boligstøtten indkomstafhængig, er forskellen mellem brutto- og nettokompensationsgraden mindre end vist i beregningerne for personer, der kun er delvis ledige i året.

Ved beregning af nettokompensationsgraden tages der også højde for udgifter til transport til og fra arbejde samt nettopensionsindbetalinger. Nettopensionsindbetalinger er den skøn-

nede værdi af indbetalinger til arbejdsmarkedspensioner og ATP efter skat og modregning i andre ydelser, når de kommer til udbetaling efter overgangen til pension. I eksemplet er nettokompensationsgraden ca. 82 pct.

Ledighedsforsikret enlig forsørger, der bor til leje og har to børn i daginstitutionsalderen

	Alternativer		
	----- kr. pr. måned -----		
	Beskæftiget (1)	Dagpengemodtager (2)	Forskel (1)-(2)
Indkomst (ekskl. pensionsindbetalinger og ATP og fratrasket arbejdsmarkedsbidrag)	25.832	17.738	8.093
Bruttokompensationsgrad		68,7 pct.	
Indkomstskat	-6.757	-4.778	-1.978
Indkomst efter skat	18.932	12.817	6.115
Boligstøtte	1.720	3.177	-1.457
Dagstitutionsbetaling	-673	0	-673
Børnetilskud og normalbidrag	3.926	3.926	0
Børne- og ungeydelse	2.096	2.096	0
Disponibel indkomst	26.001	22.015	3.986
Transportudgift til og fra arbejde	- 500	0	- 500
Nettopensionsindbetalinger inkl. ATP	1.575	243	1.332
Disponibel indkomst fratrasket transportudgifter og tillagt nettopensionsindbetalinger	27.075	22.258	4.817
Nettokompensationsgrad		81,5 pct.	

Det økonomiske incitament til at være i beskæftigelse kan også belyses ved hjælp af det såkaldte forskelsbeløb. Forskelsbeløbet tager højde for de samme forhold som nettokompensationsgraden og kan beregnes som forskellen i disponibel indkomst i de to alternativer, henholdsvis beskæftiget eller dagpengemodtager, hvor den disponible indkomst er fratrasket udgifter til transport til og fra arbejde og tillagt nettopensionsindbetalinger.

I eksemplet er forskelsbeløbet ca. 4.800 kr. om måneden.

Definitivt kan forskelsbeløbet have den fordel, at et beløb i kroner og øre forståelsesmæssigt er mere intuitivt end en nettokompensationsgrad. Nettokompensationsgraden er imidlertid det mest velegnede mål for det økonomiske incitament til at være i beskæftigelse, når udviklingen fra år til år skal følges. Det skyldes, at de beregnede forskelsbeløb vil være stigende over tid som følge af den almindelige pris- og lønudvikling i samfundet.

2.1. Økonomisk tryghed i dagpengesystemet

Den økonomiske tryghed i dagpengesystemet består i, at forsikrede ledige får en delvis kompensation for det indkomsttab, de oplever ved at gå fra beskæftigelse til ledighed.

Som udgangspunkt får forsikrede ledige beregnet en individuel dagpengesats, der udgør 90 pct. af deres hidtidige løn efter fradrag af arbejdsmarkedsbidrag. Dagpengesatsen kan dog aldrig blive højere end den maksimale dagpengesats på ca. 215.000 kr. om året (2015-niveau), jf. boks 2.

Boks 2. Regler ved beregning af dagpenge

Når man bliver ledig, vurderer a-kassen, hvordan dagpengesatsen skal beregnes. Som udgangspunkt sker det ud fra løn og løntimer indberettet til SKAT.

For månedslønnede sker beregningen ud fra de forrige sammenhængende tre måneders indberettede løn med mindst 320 løntimer (svarende til mindst 2/3 af fuld overenskomstløn arbejdstid).

Hvis a-kassen vurderer, at man opfylder betingelserne for at få beregnet en individuel dagpengesats, beregnes denne som 90 pct. af lønindkomsten tillagt den del af indbetalingerne til arbejdsmarkedspension og ATP, der udgøres af "eget bidrag", og fratrukket arbejdsmarkedsbidrag. Dagpengesatsen kan dog aldrig blive højere end den maksimale dagpengesats. Opfylder man ikke betingelserne for at få foretaget en individuel beregning udbetales dagpenge med en fast sats, der svarer til 82 pct. af den maksimale dagpengesats.

Hvis man i de seneste tre år, umiddelbart før ledighedens indtræden, har været fuldtidsforsikret og har været i fuld beskæftigelse som lønmodtager, og dermed opfylder betingelserne for at få beregnet en individuel dagpengesats, har man ret til mindstesatsen, hvis den beregnede sats ligger under mindstesatsen på 82 pct. af den maksimale dagpengesats.

Der gælder en særlig sats for dimittender. Der gælder også en særlig sats for unge under 25 år, der ikke har gennemført en erhvervskompetencegivende uddannelse, og som sammenlagt har været i dagpengesystemet i et halvt år.

Nedenstående tabel giver et overblik over de forskellige satser i dagpengesystemet.

Satser i dagpengesystemet, 2015

Dagpengesatser	Dag	Uge	År
----- kr. -----			
Højeste dagpengesats	827	4.135	215.020
Mindstesats	678	3.390	176.280
Dimittendsats	678	3.390	176.280
Unge-sats (50 pct.)	414	2.070	107.640

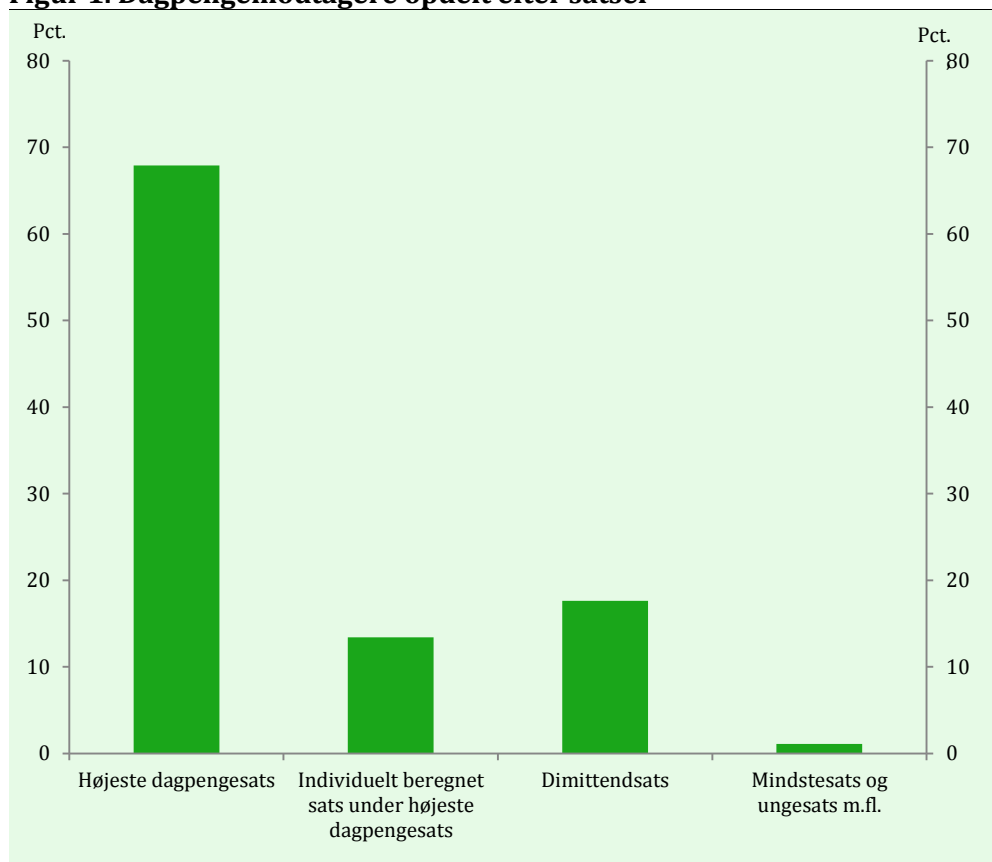
Anm.: Dagpengesatser inkl. ATP for fuldtidsforsikrede. Ved udbetalingen af dagpenge foretages der et fradrag for ATP, der udgør 3.240 kr. om året (2015-niveau). For deltidsforsikrede udgør dagpengesatserne 2/3 af satsen for fuldtidsforsikrede.

Kilde: Beskæftigelsesministeriet.

Hvis man vil sammenligne købekraften af dagpenge med en lønindkomst, skal man være opmærksom på, at der ikke betales arbejdsmarkedsbidrag af dagpenge. Det trækker isoleret set købekraften af dagpenge op sammenlignet med en lønindkomst. Omvendt giver dagpenge ikke ret til beskæftigelsesfradrag, hvilket trækker i den modsatte retning.

Knap 70 pct. af de forsikrede ledige modtager højeste dagpengesats, *jf. figur 1.*

Figur 1. Dagpengemodtagere opdelt efter satser

Anm.: Data for 2013. Dagpengemodtagere i løntilskudsjob indgår ikke i beregningerne. "Mindstesats og ungesats m.fl." dækker blandt andet også over personer, der er overgået fra værnepligt til dagpengesystemet, og som modtager en sats svarende til 82 pct. af højeste dagpengesats.

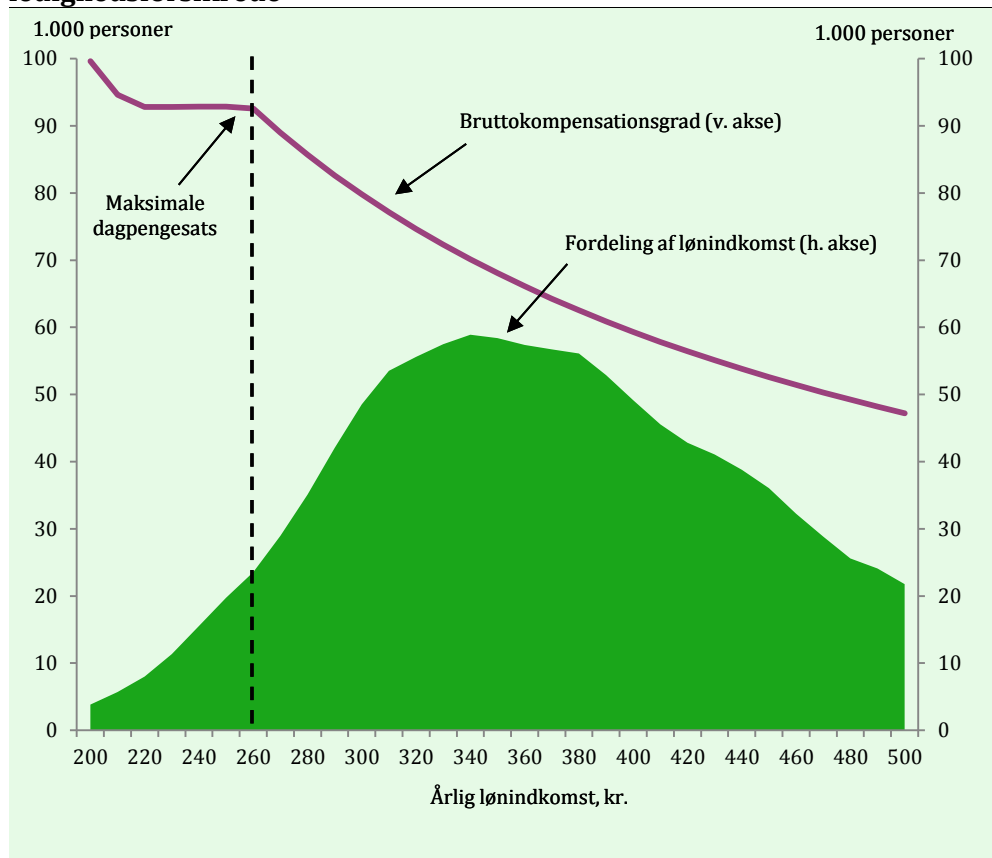
Kilde: Beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Knap 15 pct. får beregnet en individuel sats under højeste dagpengesats, mens 15-20 pct. modtager dimittendsats. Det er hovedsagligt personer, der har afsluttet en erhvervskompetencegivende uddannelse, umiddelbart inden de blev ledige, der modtager dimittendsats.

Desuden er der en lille gruppe af dagpengemodtagere, der får mindstesatsen, der ligesom dimittendsatsen udgør 82 pct. af den maksimale dagpengesats. Endelig er der nogle få, der får den såkaldte ungesats på 50 pct. af den maksimale dagpengesats.

Dagpengesystemet giver på den ene side ledige en relativt høj kompensation – 90 pct. af deres hidtidige arbejdsindtægt – for det indkomsttab, de oplever ved overgang fra beskæftigelse til ledighed. På den anden side ligger den maksimale dagpengesats betydeligt under arbejdsindtægten for beskæftigede med lønninger i midten og i den øvre ende af lønfordelingen. Det betyder, at bruttokompensationsgraden er relativt høj for lavtlønnede, mens den omvendt er relativt lav for højtlønnede, *jf. figur 2.*

Figur 2. Beregningseksempel: Bruttokompensationsgrad for ledighedsforsikrede

Anm.: Fuldtidsforsikrede. Årlig lønindkomst ekskl. pensionsindbetalinger og ATP. Dagpengesatsen er ekskl. ATP. Ved beregningen af dagpengesatsen tillægges lønindkomsten den del af indbetalingerne til arbejdsmarkedspension og ATP, der udgøres af "eget bidrag", og fratrækkes arbejdsmarkedsbidraget. Det er beregningsteknisk lagt til grund, at indbetalingerne til arbejdsmarkedspension udgør 11,5 pct. af lønindkomsten, hvoraf 1/3 er eget bidrag. Bruttokompensationsgraden er beregnet på samme måde som i boks 1, dvs. som dagpengesatsen ekskl. ATP i forhold til lønindkomsten ekskl. pensionsindbetalinger og ATP fratrækket arbejdsmarkedsbidrag. Fordelingen af lønindkomst, viser den registrerede lønindkomst for fuldtidsbeskæftigede (kun ledighedsforsikrede) i 2012 og fremskrevet til 2015-niveau.

Kilde: Beregninger på lovmodellen.

Når bruttokompensationsgraden kan komme over 90 pct., skyldes det dels, at beregningsgrundlaget for dagpengesatsen inddrager den del af de arbejdsgiveradministrerede pensionsindbetalinger og ATP, som udgøres af "eget bidrag", dels mindstesatsen i dagpengesystemet.

I international sammenligning er den økonomiske compensation ved ledighed for lavere lønnede højere i Danmark end i OECD-landene set under ét. Mens den ligger omtrent på niveau med andre lande, når der ses på gennemsnitslønnede og højere lønnede, jf. også afsnittet om nettokompensationsgrader i Danmark og andre lande.

Den økonomiske compensation, som dagpengesystemet giver beskæftigede ved ledighed, betyder selvfølgelig noget for, hvor økonomisk attraktivt det er at forsikre sig.

Generelt er forsikringsgraden høj i Danmark, og der er ikke tendens til lavere forsikringsgrader blandt beskæftigede med høje indkomster. Det indikerer, at selvom kompensationsgraden er betydeligt lavere for disse grupper, har de over en bred front valgt at arbejdsløshedsforsikre sig for at sikre sig mest mulig økonomisk sikkerhed i tilfælde af ledighed.

Hvis der ses bort fra beskæftigede med de allerhøjeste indkomster, stiger forsikringsgraden faktisk med indkomsten, *jf. arbejdspapir om frivillig eller obligatorisk forsikring mod ledighed*. Det kan tages som udtryk for, at personer med lønindkomster i midten og i den øvre ende af lønfordelingen ikke oplever, at dækningen er for lav til, at det er attraktivt at forsikre sig.

Da det kun er muligt at øge sin dækning ved at tegne en relativt dyr privat lønforsikring, kan et motiv for personer i den øvre ende af lønfordelingen til at være medlem af en a-kasse dog også være, at a-kassemedlemsskabet er en forudsætning for at tegne en privat lønforsikring.

De kollektive lønforsikringer, der er tegnet på blandt andet HK-området inden for de seneste år, kan være en indikation på, at nogle grupper på arbejdsmarkedet ikke oplever dækningen i det nuværende dagpengesystem som tilstrækkelig. Kollektive lønforsikringer kan imidlertid også afspejle andre forhold, for eksempel at nogle faggrupper har stærkere præferencer for økonomisk sikkerhed end andre.

Når kun nogle faggrupper vælger at tegne kollektive lønforsikringer, kan det også afspejle, at det ikke er muligt at etablere forsikringsordninger for faggrupper med relativ høj ledighed, som faggruppen vurderer er attraktiv, i lyset af præmiens størrelse og den ekstra økonomiske dækning.

For beskæftigede i den øvre del af indkomstfordelingen kan en relativ stor formue også have betydning for trygheden i tilfælde af ledighed. Opsparede midler – for eksempel i form af frie midler og friværdis i ejerbolig – vil i et vist omfang kunne supplere den dækning, de får via dagpengesystemet, *jf. figur 3*.

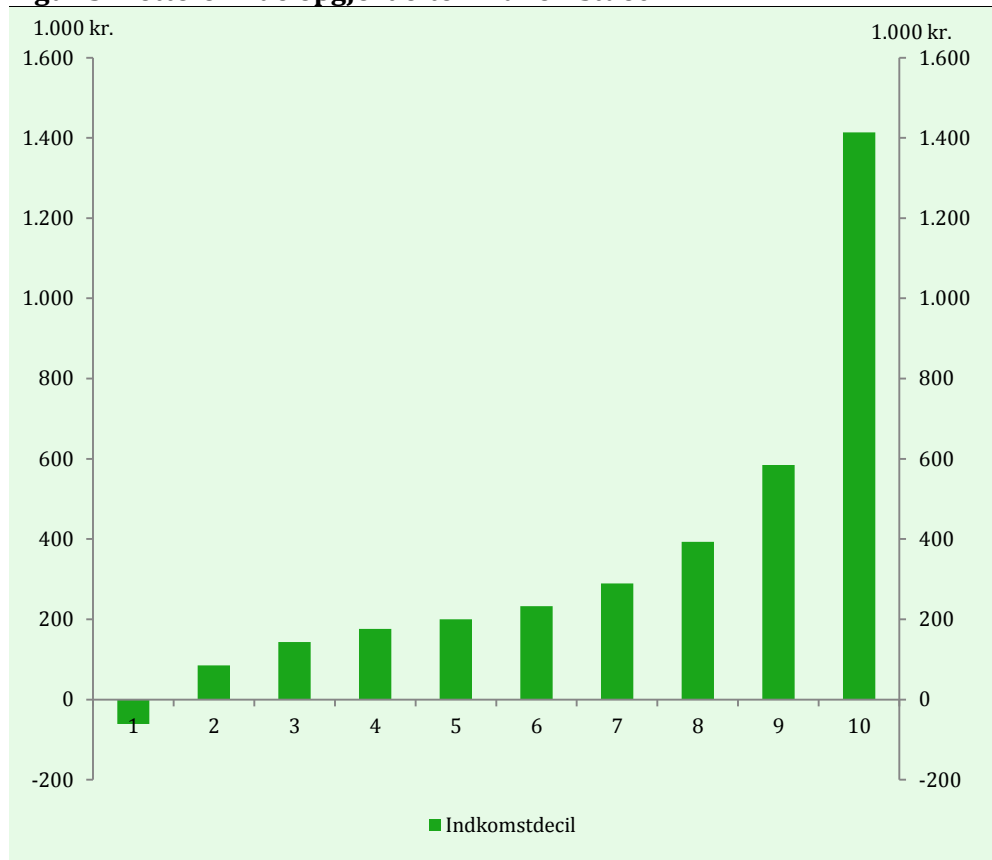
Beskæftigede med de laveste indkomster forsikrer sig også i stort omfang, men de har en lavere forsikringsgrad end andre indkomstgrupper – til trods for, at de må forventes at have en væsentligt højere økonomisk dækning ved ledighed. For personer over 30 år ligger forsikringsgraden for gruppen med de laveste indkomster på knap 60 pct., mens den for personer med højere indkomster ligger i størrelsesordenen 75-90 pct.

Det kan der være flere forklaringer på. Blandt andet kan det spille en rolle, at kontanthjælpssystemet for nogle lavere lønnede opfattes som et attraktivt – og gratis – alternativ til dagpengesystemet.

Det er som udgangspunkt en forudsætning for at modtage kontanthjælp, at man ikke har formue eller på anden vis kan forsørge sig selv. Lavere lønnede vil derfor oftere være berettiget til kontanthjælp i tilfælde af ledighed end personer

med lønindkomster i midten og i den øvre ende af lønfordelingen, da formuen er stigende med indkomsten, *jf. figur 3.*

Figur 3. Nettoformue opgjort efter indkomstdecil

Anm.: Data for 2012. Nettoformue opgjort pr. person i husstanden. Nettoformuen er defineret som forskellen mellem aktiver og passiver. Pensionsformue indgår ikke. Der er dog en række formueelementer, der ikke foreligger oplysninger om, fx kontantbeholdninger, biler, unoterede værdipapirer og pantebreve. Derfor vil husstandenes nettoformue formentlig være højere, end denne opgørelse viser. 1. decil er de 10 pct. af befolkningen, der har de laveste indkomster, 10. decil er de 10 pct. af befolkningen, der har de højeste indkomster. Ækvivaleret disponibel husstandsindkomst.

Kilde: Beregninger på lovmodellens datagrundlag.

En nærmere belysning af forholdet og mulige sammenhænge mellem indkomst og forsikringsgrad indgår i *arbejdspapir om frivillig eller obligatorisk forsikring mod ledighed*.

Kompensationsgraden i dagpengesystemet set i forhold til kontanthjælpssystemet er nærmere belyst i bilag 1.

Kompensationsgraden i dagpengesystemet – udviklingen over tid

Satserne i dagpengesystemet reguleres automatisk med den såkaldte satsreguleringsprocent én gang om året. Det sikrer generelt, at dagpengesatserne – og en lang række andre satser for forskellige indkomstoverførsler – over tid følger

med lønudviklingen¹. Hvis de årlige lønstigninger udgør mere end 2 pct. tilføres dog midler til den såkaldte satspulje, jf. boks 3.

Boks 3. Satsreguleringsordningen

Satserne i dagpengesystemet reguleres årligt i overensstemmelse med satsreguleringsordningen, der blev etableret med satsreguleringsforliget fra 1990, og som generelt sikrer, at overførselsindkomsterne over tid følger med lønudviklingen.

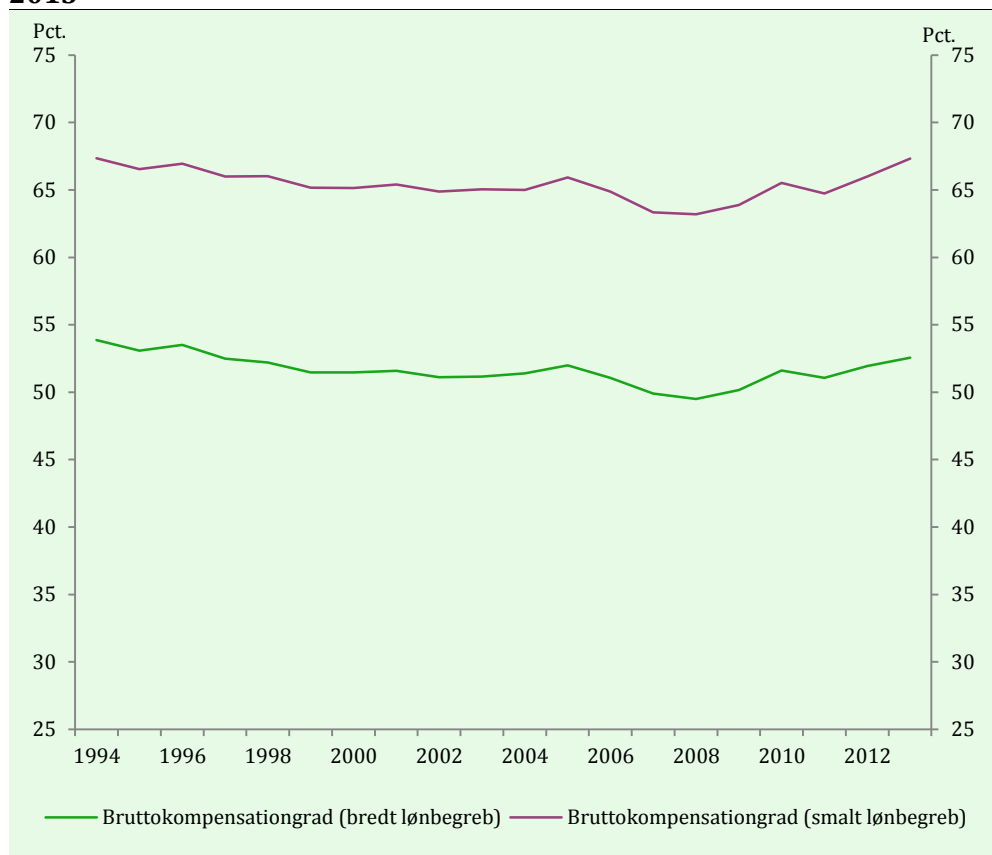
Hvis den årlige lønstigningstakt udgør mere end 2 pct., indebærer ordningen, at der tilføres et beløb til den såkaldte satspulje. Hvis lønningerne for eksempel stiger med 2,1 pct., vil de overførselsindkomster, der reguleres med satsreguleringsprocenten, blive forøget med 2,0 pct., dvs. 0,1 pct.point mindre end lønningerne. I dette tilfælde tilføres satspuljen et beløb svarende til 0,1 pct. af de samlede offentlige udgifter til indkomstoverførsler, der reguleres med satsreguleringsprocenten. Satsreguleringsprocenten kan dog aldrig ligge mere end 0,3 pct.point. under lønstigningen, idet satspuljen maksimalt kan tilføres midler svarende til 0,3 pct. af de samlede offentlige udgifter til indkomstoverførsler, der reguleres med satsreguleringsprocenten, jf. Lov om en satsreguleringsprocent. Dvs. at for lønstigningstakter på 2,3 pct. eller derover tilføres satspuljen midler svarende til de maksimale 0,3 pct. af de ovennævnte udgifter. For lønstigningstakter på 2 pct. eller derunder tilføres der ikke nye midler til satspuljen.

De nye midler til satspuljen tilføres permanent, hvilket indebærer, at satspuljen akkumulerer over tid. Midlerne i satspuljen anvendes til foranstaltninger på social-, sundheds- og arbejdsmarkedsområdet med henblik på forbedring af vilkårene for overførselsindkomstmodtagere og til forebyggende foranstaltninger mv. over for svage grupper.

Som udgangspunkt vil den årlige satsregulering sikre, at bruttokompensationsgraderne i dagpengesystemet udvikler sig relativt stabilt over tid. Det er også det billede man får, når man ser på bruttokompensationsgraden for almindelige lønmodtagere på DA-området i perioden 1994-2013. Og det gælder både, når der ses på et smalt og et bredt lønbegreb, jf. figur 4.

¹ Der henvises til "Bekendtgørelse om beregning af satsreguleringsprocenten m.v." for en nærmere beskrivelse af den lønudvikling, der ligger til grund for satsreguleringen.

Figur 4. Bruttokompensationsgrad for almindelige lønmodtagere, 1994-2013

Anm.: Almindelige lønmodtagere omfatter personer på 18 år og derover, som hverken er elever, udfører ledelsesarbejde eller har særligt ansvar. Det svarer til 78,6 pct. af det samlede antal lønmodtagere i statistikken. Ledere og medarbejdere med særligt ansvar udgør 11,7 pct., mens elever og unge udgør de resterende 9,7 pct. Ledere, som arbejder med i produktionen eller bruger en væsentlig del af tiden på produktionsovervågning, og som ikke udøver personaleledelse, er dog grupperet som almindelige lønmodtagere. Grupperingen går dermed på tværs af DISCO-koder (hovedarbejdsfunktion 1-9). Bruttokompensationsgraden er beregnet som den maksimale dagpengesats for en fuldtidsforsikret i forhold til årslønnen for en fuldtidsbeskæftiget (funktionærer og arbejdere under ét) fratrasket arbejdsmarkedsbidrag. Årslønnen er beregnet ud fra timelønnen og en forudsætning om en årlig arbejdstid på 1924 (= 37*52) timer svarende til 52 årlige "arbejdsuger". Det svarer til en antagelse om løn under ferie mv. Ved det *smalle lønbegreb* er timelønnen opgjort som fortjenesten ekskl. genebetalinger, ferie- og SH-betalinger, løn under sygdom mv., personalegoder og indbetalinger til arbejdsmarkedspension og ATP. Ved det *brede lønbegreb* er timelønnen opgjort som fortjenesten inkl. genebetalinger mv., men stadig ekskl. indbetalinger til arbejdsmarkedspension og ATP.

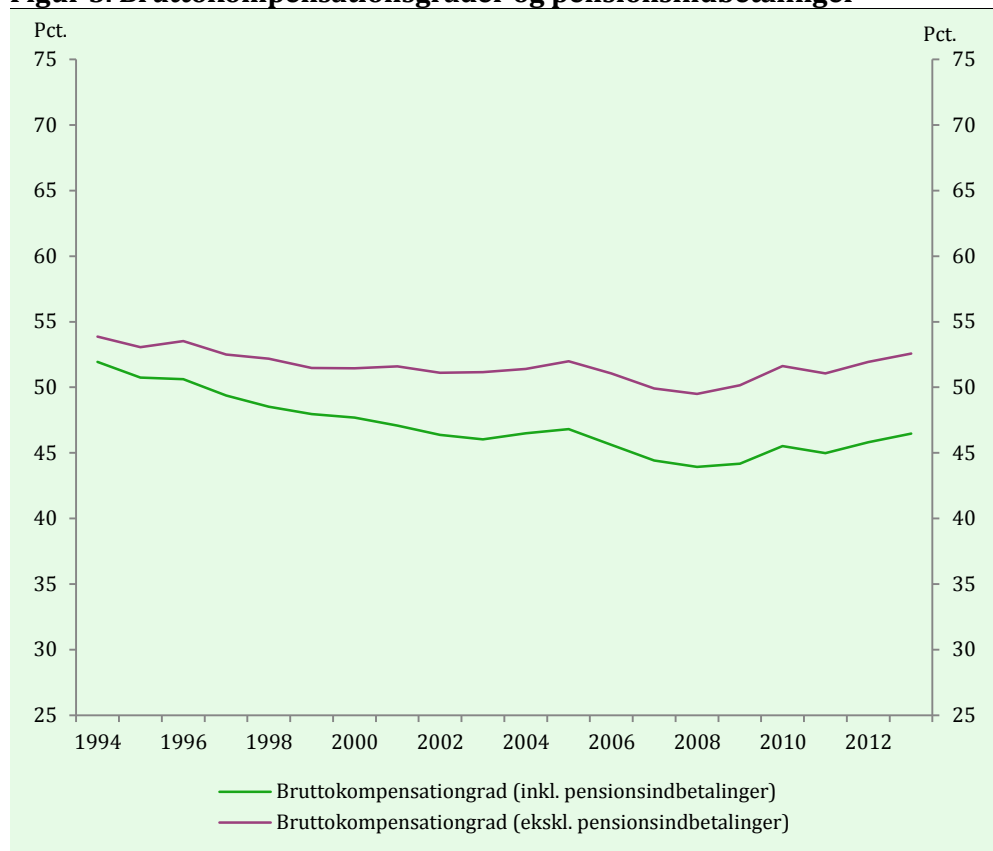
Kilde: Beregninger på baggrund af DA's StrukturStatistik, 1994-2013.

Der kan være visse "tilfældige" udsving i lønstigningerne i de enkelte år i DA's StrukturStatistik, som ligger til grund for beregningerne, og dermed i de opgjorte bruttokompensationsgrader. Udsvingene kan blandt andet skyldes, at der er en "forsinkelse" i satsreguleringen på to år. Det kan også spille en rolle, at det ikke er helt de samme virksomheder, der indgår i statistikken fra år til år. Det sidste er muligvis forklaringen på, at bruttokompensationsgraden har ligget relativt stabilt over perioden samlet set på trods af, at der løbende er tilført midler til satspuljen.

Beregningerne i figur 4 tager ikke højde for pensionsindbetalinger. Hvis indbetalinger til arbejdsmarkedspension og ATP medtages i beregningerne, er bruttokompensationsgraden for almindelige lønmodtagere på DA-området faldet med knap 6 pct.point fra 1994 til 2013, jf. figur 5.

Faldet afspejler udbygningen af arbejdsmarkedspensionerne i perioden.

Figur 5. Bruttokompensationsgrader og pensionsindbetalinger

Anm.: Se figur 4. Timelønnen er opgjort som det brede lønbegreb hhv. inkl. og ekskl. indbetalinger til arbejdsmarkedspension og ATP.

Kilde: Beregninger på baggrund af DA's StrukturStatistik, 1994-2013.

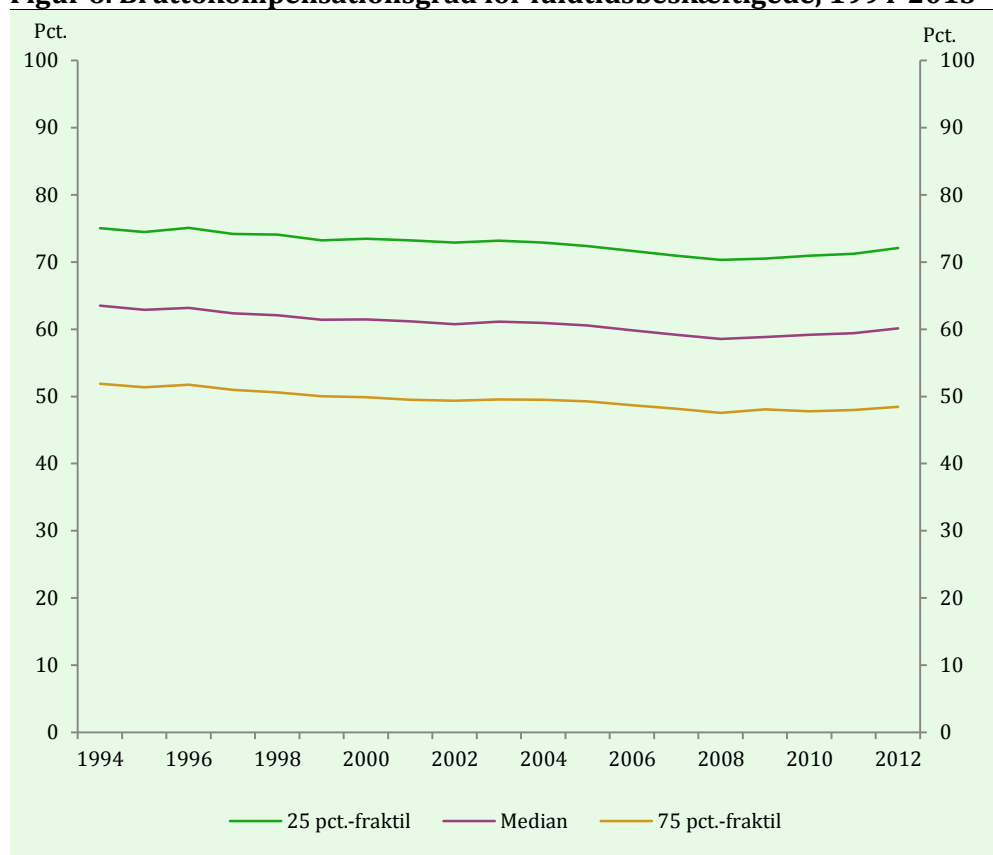
Når der i analyserne af økonomisk tryghed generelt er set bort fra pensionsindbetalinger, skal det ses i lyset af, at de som udgangspunkt ikke har betydning for den økonomiske tryghed nu og her, selvom de i sagens natur repræsenterer en stor værdi for lønmodtageren. Udgangspunktet for analyserne i arbejdspapiret er derfor, at dagpengesystemet primært skal ses som en forsikring mod det umiddelbare indkomsttab, som personer oplever ved overgang fra beskæftigelse til ledighed – og ikke som en forsikring mod tab af "livsindkomst".

I den forbindelse er det også vigtigt at være opmærksomhed på, at personer med mange/lange ledighedsperioder henover livet typisk vil blive kompenseret pensionsmæssigt via folkepensionens pensionstillæg og eventuelt supplerende

pensionsydelse ("ældrecheck"), jf. også konklusionerne i Pensionskommissionens rapport². Hvis man indregner pensionsindbetalinger, bør man derfor også tage højde for forsikringselementet i folkepensionen og inddrage livstidsperspektivet frem for at se på kompensationsgrader i enkelte år, som der er gjort i figur 5.

Der kan imidlertid vælges mange forskellige lønserier, som dagpengeniveauet sættes i forhold til, når udviklingen i bruttokompensationsgraden belyses over tid. Forskellige lønserier kan give forskellige resultater. Det er derfor hensigtsmæssigt at se på udviklingen ud fra alternative lønserier.

Figur 6. Bruttokompensationsgrad for fuldtidsbeskæftigede, 1994-2013

Anm.: Fuldtidsbeskæftigede omfatter personer med ATP-indbetalinger svarende eller næsten svarende til fuldtidsbeskæftigelse i det pågældende år. Bruttokompensationsgraden er beregnet som den maksimale dagpengesats for en fuldtidsforsikret i forhold til årslønnen ekskl. pensionsindbetalinger og ATP for en fuldtidsbeskæftiget (hhv. 25 pct.-fraktilen, medianen og 75 pct.-fraktilen) og fratrullet arbejdsmarkedsbidrag.

Kilde: Beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Et alternativ til figur 4 er at sammenholde den maksimale dagpengesats med den årlige medianlønindkomst for fuldtidsbeskæftigede med udgangspunkt i

² Pensionskommissionen, "Det danske pensionssystem – internationalt anerkendt, men ikke problemfrit", januar 2015.

deres registrerede lønindkomst. En sådan opgørelse af bruttokompensationsgraden viser nogenlunde samme billede, *jf. figur 6*.

I 2012 – det seneste år der findes data for – lå bruttokompensationsgraden godt 3 pct.point under niveauet i 1994. Det kan i det store og hele forklares ved de midler, der løbende er blevet tilført satspuljen i perioden.

Billedet er det samme, hvis der i stedet ses på hhv. 25 pct.- og 75 pct.-fraktilen, dvs. den nedre og øvre del af lønfordelingen for fuldtidsbeskæftigede, *jf. figur 6*.

Det samlede billede er, at der over de seneste to årtier ikke er sket en væsentlig ”udhuling” af dagpengene – målt ved bruttokompensationsgraden – og dermed af den økonomiske tryghed i dagpengesystemet, når der ses på brede grupper på arbejdsmarkedet³.

Trygheden i dagpengesystemet – international sammenligning

En international sammenligning af trygheden i dagpengesystemet kan tage afsæt i andre landes lovgivningsmæssigt fastsatte kompensationsgrader og maksimale dagpengesatser. Det er imidlertid relevant også at inddrage andre parametre i en sådan sammenligning.

Dagpengesystemer i forskellige lande varierer på en lang række parametre ud over dagpengesatserne. Blandt andet i forhold til dagpengeperiodens længde og de krav, som skal opfyldes for overhovedet at være berettiget til dagpenge.

Det enkelte lands dagpengesystem skal også ses i sammenhæng med strukturerne på arbejdsmarkedet, herunder det arbejdsretlige system, omfanget og udbredelsen af private tillægssikringer og ikke mindst graden af ansættelsesbeskyttelse (opsigelsesvarsler mv.).

I det følgende ses der på nogle udvalgte parametre i dagpengesystemerne i Danmark, Norge, Sverige, Tyskland, Holland og Storbritannien. De udvalgte parametre er:⁴

- Krav til at opnå ret til dagpenge
- Dagpengeperiodens længde
- Karens- og karantæneperioder

Selvom disse parametrene inddrages, får man dog ikke nødvendigvis et dækkende billede af systemerne, da dagpengesystemerne i de forskellige lande adskiller sig på en lang række punkter og i øvrigt skal ses i sammenhæng med skattesystemet mv., *jf. afsnit 2.2.3*, hvor der ses på nettokompensationsgrader i

³ Denne konklusion svarer ikke helt til konklusionen i De Økonomiske Råd (2014), *jf. Bilag 2*. Det er dog vurderingen, at figur 6 giver et mere retvisende billede af den reelle kompensationsgrad end den makro-kompensationsgrad, som angives i De Økonomiske Råd (2014).

⁴ Kilderne til belysningen af de nævnte parametre er EU-Kommissionen, MISSOC, OECD og nationale hjemmesider.

Danmark og andre lande for forskellige grupper (lavere lønnede, gennemsnitslønnede og højere lønnede).

Det hører ligeledes med til et samlet billede, at de forskellige lande – ud over et dagpengesystem baseret på forudgående beskæftigelse – alle har et system af ydelser, som udgør et økonomisk sikkerhedsnet, der grundlæggende svarer til det danske kontanthjælpssystem, og hvor hjælpen typisk er afhængig af, om personen eller dennes ægtefælle har anden indkomst og formue mv. Hertil kan der komme andre behovsbestemte kontantydelse som boligstøtte, særlige ydelser til børnefamilier og ydelser i form af varmemhjælp, tilskud til medicin mv.

Dagpengesatser

Som i Danmark tager beregningen af dagpengesatsen i Norge, Sverige og Holland udgangspunkt i den lediges hidtidige arbejdsindtægt før skat, hvoraf der ydes en vis andel som kompensation for det indkomststab, den ledige oplever ved overgangen fra beskæftigelse. Der er – som i Danmark – et ydelsesloft i alle landene, og der betales skat af dagpengene.

Den lovgivningsmæssigt fastsatte kompensationsgrad i Danmark på 90 pct. er højere end i de andre lande, *jf. tabel 1*.

I Sverige og Holland nedsættes kompensationsgraden desuden efter en periode på henholdsvis 200 dage og to måneder.

Kompensationsgraderne skal imidlertid sammenholdes med de maksimale dagpengesatser. Her ligger niveauet i Danmark over det svenske, men under niveauet i Norge og Holland.

Tabel 1. Maksimale dagpengesatser og kompensationsgrader, 2015

	Kompensationsgrad	Maksimal dagpengesats, DKK ¹⁾ pr. dag
Danmark	90 pct.	827
Norge	62,4 pct. ²⁾	1.158 ³⁾
Sverige	80 pct. ⁴⁾	746 ⁵⁾
Holland	75 pct. ⁶⁾	1.113 ⁷⁾

Anm.: ¹⁾ Beløbene er omregnet til DKK ud fra gennemsnitlige valutakurser i 2014. Beløbene er ikke købekraftkorrigeret. ²⁾ Dagpengesatsen udgør 2,4 promille af dagpengegrundlaget, der udgøres af den årlige arbejdsindtægt mv. i det foregående kalenderår. Det kan omregnes til en kompensationsgrad på 62,4 pct. ved 260 dage på et år, hvor der kan modtages dagpenge. ³⁾ Indtægt over 540.408 NOK om året medregnes ikke i dagpengegrundlaget, hvorfor den maksimale dagpengesats kan beregnes til ca. 1.297 NOK pr. dag ved en dagpengesats på 2,4 promille. ⁴⁾ Kompensationsgraden nedsættes til 70 pct. efter 200 dage. ⁵⁾ Den maksimale dagpengesats i Sverige er pr. 7. september 2015 forøget til 910 SEK i de første 100 dage. Efter 100 dage nedsættes satsen til 760 SEK. ⁶⁾ Kompensationsgraden nedsættes til 70 pct. efter to måneders ledighed. ⁷⁾ Dagpengesatsen er beregnet som 75 pct. af 199,15 EUR, der er den maksimale dagløn, der kan ydes kompensation for.

Kilde: EU-Kommissionen, MISSOC, nationale hjemmesider og Nationalbanken.

I Tyskland tager beregningen af dagpengesatsen også udgangspunkt i den lediges hidtidige arbejdsindtægt. Det er dog kun arbejdsindtægter op til et fastsat

loft, der indgår i beregningen (loftet afhænger af geografi og er lavere i det tidligere Østtyskland). Af dette beløb trækkes der skat mv., inden dagpengesatsen beregnes som 60 pct. for ikke-forsørgere og 67 pct. for forsørgere.

Tyskland adskiller sig altså fra Danmark, Norge, Sverige og Holland ved, at kompensationsgraden afhænger af forsørgerstatus.

Samlet set trækker indretningen af dagpengesystemet i Danmark i retning af relativt høje dagpengesatser for lavtlønnende sammenlignet med Norge, Sverige og Holland og Tyskland.

Storbritannien adskiller sig fra Danmark og de øvrige lande ved, at dagpengesatsen udgør et fast (ugentligt) beløb. Der er altså ikke tale om, at der er ydes en vis andel af den hidtidige arbejdsindtægt som kompensation for det indkomststab, personen oplever ved overgangen til ledighed.

Samtidig er ydelsesniveauet markant lavere i Storbritannien end i de andre lande. Hvis det ugentlige beløb omregnes til et dagligt beløb i en 5-dages uge udgør det henholdsvis 107 DKK for personer under 25 år og 135 DKK for personer på 25 år og derover i 2015.

Reguleringen af dagpengesatserne i forhold til den almindelige pris- og lønudvikling varierer også på tværs af landene. I Danmark, Norge og Storbritannien reguleres den årligt og i Holland halvårligt, mens der ikke sker automatisk regulering i Sverige og Tyskland.

Retten til dagpenge

I både Danmark og Sverige er det frivilligt, om man vil forsikre sig mod ledighed gennem medlemskab af en a-kasse. I de øvrige lande er arbejdsløshedsforsikring derimod obligatorisk for beskæftigede, jf. tabel 2.

Tabel 2. Adgangskrav til arbejdsløshedsforsikring

	Obligatorisk forsikring	Beskæftigelseskrav	Referenceperiode for optjening
Danmark	Nej	12 mdr.	36 mdr.
Sverige	Nej ¹⁾	6 mdr.	12 mdr.
Norge	Ja	Indkomstkrav	Forudgående kalenderår/tre forudgående kalenderår ²⁾
Tyskland	Ja	12 mdr. ³⁾	24 mdr.
Holland	Ja	26 uger	36 uger ⁴⁾
Storbritannien	Ja	26 uger ⁵⁾	2 år

Anm.: 1) Der findes dog en obligatorisk grundforsikring i Sverige. 2) I Norge skal man have haft en arbejdsindtægt mv. på 1,5 gange grundbeløbet i det forudgående kalenderår eller i de seneste tre kalenderår have haft en arbejdsindtægt mv. svarende til 3 gange grundbeløbet. Grundbeløbet udgør 90.068 NOK i 2015. 3) I Tyskland er genoptjeningskravet kun 6 mdr. for visse kortidsansatte. 4) Referenceperioden på 36 uger i Holland skal ligge umiddelbart op til ledighedsperioden. 5) Storbritannien har særkrav til bidragsperioder og beløb inden for en referenceperiode på to år. I praksis er kravet oftest 26 uger i løbet af et af to forudgående år.

Kilde: EU-Kommissionen, MISSOC, Venn, D. (2012).

For at optjene eller genoptjene ret til dagpenge kræves typisk et vist omfang af beskæftigelse forud for ledighedsperioden. Omfanget varierer på tværs af lande. I Danmark er kravet 12 måneders beskæftigelse, hvilket er på niveau med Tyskland. I Sverige, Holland og Storbritannien er kravet 26 ugers, dvs. 6 måneders, beskæftigelse.

Beskæftigelseskravet skal dog sammenholdes med optjeningsperioden. Jo længere optjeningsperioden er i forhold til beskæftigelseskravet, desto lettere er det alt andet lige at opnå ret til dagpenge.

For eksempel er det lettere at opnå ret til dagpenge i Danmark end i Tyskland, selvom beskæftigelseskravet er på 12 måneder i begge lande. Det skyldes, at danskerne har tre år (36 måneder) til at opnå 12 måneders sammenlagt beskæftigelse, mens tyskerne kun har to år (24 måneder) til det.

I Sverige er der desuden et krav til, hvor meget beskæftigelse, der skal være præsteret i de enkelte måneder. Men opgjort på timer er beskæftigelseskravet lempeligere i Sverige end i Danmark.

Hertil kommer variation på tværs af lande i de typer af beskæftigelse, som tæller med i forhold til optjening/genoptjening af dagpenge. I Danmark kan der for eksempel kun optjenes ret til dagpenge på baggrund af ordinær beskæftigelse.

Norge adskiller sig fra de øvrige lande ved, at det er et krav til arbejdsindtægt mv. og ikke antallet af timer med beskæftigelse, der er afgørende for, om man kan få dagpenge.

Dagpengeperiodens længde

Det er kun i Danmark og Storbritannien, at dagpengeperioden er den samme for alle ledige uanset længden af forudgående beskæftigelse, arbejdsindtægts størrelse og personens forsørgerstatus.

Den danske dagpengeperiode på to år ligger umiddelbart i den høje ende i forhold til de fem lande, der her sammenlignes med. Periodelængden er på niveau med den norske, som dog kun er 12 måneder for personer med en forudgående arbejdsindtægt under et vist niveau.

Den svenske periode er kortere end den danske, som udgangspunkt 14 og 21 måneder for henholdsvis ikke-forsørgere og forsørgere. I Sverige kan ledige, der har opbrugt dagpengeperioden, dog deltage i "Jobb- og utvecklingsgarantin", som i første omgang kan give op til 45 måneders ekstra understøttelse med mulighed for forlængelse på ubestemt tid.

I både Tyskland og Holland varierer dagpengeperioden fra ledig til ledig, idet flere år på arbejdsmarkedet giver adgang til en længere dagpengeperiode. Dagpengeperioden kan dog maksimalt have en længde på 12 måneder i Tyskland og 38 måneder i Holland. I Tyskland har ledige over 50 år dog mulighed for at få

en længere dagpengeperiode, hvis de opfylder nogle særlige beskæftigelseskrav.

Storbritannien har den korteste dagpengeperiode på 6 måneder.

Karens og selvforskyldt ledighed

I Danmark, Tyskland og Holland har ledighedsforsikrede ret til dagpenge fra første ledighedsdag, når de uforskyldt har mistet deres job. I Norge og Sverige er der derimod en karensperiode, dvs. en venteperiode, hvor den ledige ikke kan få udbetalt dagpenge. Det samme gælder i Storbritannien. Karensperioden i landene varierer mellem tre og syv dage.

Der er en karantæneperiode ved selvforskyldt ledighed i alle landene. Den danske karantæneperiode på tre uger ved første tilfælde er relativt kort. Arbejdskravet øges dog til 300 timer inden for 10 uger ved andet tilfælde. Selvforskyldt ledighed kan i Holland medføre suspension fra ydelsessystemet. I Norge, Sverige og Tyskland er perioden som udgangspunkt på mellem 8 og 12 uger, dog helt op til 26 uger i Norge. I Storbritannien er karantæneperioden også op til 26 uger, idet karantæneperioden blandt andet afhænger af, om og i hvor høj grad den ledige tidligere har været sanktioneret.

2.2. Økonomiske incitamenter i dagpengesystemet

De økonomiske incitamenter til beskæftigelse belyses i dette afsnit hovedsageligt ved hjælp af nettokompensationsgrader.

Ud over at være et mere præcist og dækkende mål for den økonomiske kompensation ved ledighed, idet nettokompensationsgraden også tager højde for samspillet med skatte- og ydelsessystemet mv. og udgifter til transport til og fra arbejde, så tager beregninger af nettokompensationsgraden også højde for pensionsindbetalinger i form af arbejdsmarkedspensioner og ATP. Pensionsindbetalinger udgør en væsentlig del af det økonomiske incitament til at være i beskæftigelse, selvom de som udgangspunkt ikke spiller nogen rolle for den økonomiske tryghed nu og her.

Selve beregningen af nettokompensationsgraden baserer sig på detaljerede oplysninger om 18-64-årige i befolkningen, *jf. boks 4*.

Boks 4. Data- og metodegrundlag ved beregning af nettokompensationsgrader

Ved beregning af forskelsbeløb og nettokompensationsgrader på repræsentative registeroplysninger opdeles 18-64-årige i befolkningen efter deres arbejdsmarkedsstatus. Der skelnes mellem fuldt beskæftigede, dvs. fuldtids- og deltidsbeskæftigede, delårsbeskæftigede, fuldt ledige m.fl. og efterlønsmodtagere (personer, der både har modtaget efterløn og haft indkomst fra beskæftigelse i det pågældende kalenderår, indgår dog ikke). Selvstændige, studerende og førtidspensionister m.fl. indgår ikke i beregningerne.

For hver person beregnes den disponible indkomst i to hypotetiske situationer, hvor personen henholdsvis er fuldtidsbeskæftiget (beskæftigelsesalternativet) og ledig eller efterlønsmodtager (overførselsalternativet) i hele det pågældende kalenderår. I beskæftigelsesalternativet bliver den årlige lønindkomst for hver enkelt person fastsat ud fra en årlig arbejdstid på 1924 (= 37*52) timer svarende til 52 årlige "arbejdsuger" og den observerede timeløn. Det svarer til en antagelse om løn under ferie mv.

Hvis der ikke findes oplysninger om en persons aktuelle timeløn – det vil for eksempel gælde for mange fuldt ledige m.fl. – fastlægges der en potentiel timeløn ud fra eventuelle lønoplysninger fra tidligere år og en lang række personlige karakteristika. For at undgå, at nogle personer får skønnet en "urealistisk" høj timeløn, lægges der beregningsteknisk et loft over timelønnen, så denne ikke kan overstige 900 kr. (2011-niveau). På samme måde lægges der en bund under timelønnen, så den ikke bliver "urealistisk" lav. Timelønnen kan således aldrig blive lavere, end hvad der svarer til 82 pct. af højeste dagpengesats inkl. ATP og korrigeret for, at der ikke betales arbejdsmarkedsbidrag af dagpenge og andre overførsler.

I overførselsalternativet lægges det til grund for beregningerne, at personer, der er medlem af en a-kasse, modtager dagpenge. Personer, der er medlem af en a-kasse, og som har ret til efterløn, antages dog at modtage efterløn. Andre personer antages at modtage kontanthjælp i overførselsalternativet. For personer i gruppen af fuldt ledige m.fl. og for efterlønsmodtagere består indkomsten i overførselsalternativet af deres faktiske indkomst i det pågældende kalenderår.

Der tages i beregningerne højde for en række forhold, herunder aftrapning af indkomstafhængige ydelser som boligstøtte og økonomiske friplads til børn i daginstitution, modregning i ægtefælles eller samlevers overførselsindkomst i form af kontanthjælp og social pension, dvs. folkepension og førtidspension, og reduktion af nedslag i ejendomsværdiskat for personer, der er (eller har været) gift med en folkepensionist.

For at tage højde for transportudgifter og værdien af pensionsindbetalinger fratrækkes den disponible indkomst skønnede udgifter til transport til og fra arbejde og tillægges nettopensionsindbetalinger. Transportudgifterne korrigeres for skatteværdien af befordringsfradraget. Nettopensionsindbetalingerne udgør den skønnede værdi af indbetalinger til arbejdsmarkedspensioner og ATP opgjort efter skat og modregning i andre ydelser, når de kommer til udbetaling efter overgangen til pension. Beregningsteknisk lægges det til grund, at den effektive beskatning udgør 55 pct.

Pensionsindbetalingerne beregnes som udgangspunkt ud fra oplysninger om de beskæftigedes pensionsindbetalingsprocenter og deres observerede timeløn. Hvis der ikke findes oplysninger om pensionsindbetalingsprocenter, fastsættes beregningstek-

nisk en pensionsindbetalingsprocent svarende til butiksoverenskomsten på HK-området (11,5 pct. i 2015).

Beregningen af transportudgifter baserer sig på tre typer af oplysninger: Afstand mellem bopæl og arbejdssted, transportform og udgift pr. kilometer ved den valgte transportform. Kørselsafstanden mellem bopæl og arbejdssted er beregnet som den korteste vejafstand ved hjælp af Dansk Adresse og Vejdatabase. Valget af transportform mellem bopæl og arbejdssted er ikke oplyst i datagrundlaget. I stedet foretages et skøn baseret på Transportvaneundersøgelsen samt oplysninger om bilejerskab, hvor der tages hensyn til forskelle i valg af transportform ved forskellige transportafstande og forskelle mellem geografiske regioner.

Udgiften pr. kilometer er fastsat ud fra de takster, der gælder for skattefri befordringsgodtgørelse. For kørsel i bil er taksten på 2,05 kr. i 2015. Satsen afspejler omkostninger til brændstof, men også vedligeholdelse, parkering, ejeravgift, afskrivning, finansiering og forsikring mv.

For personer, hvor der ikke findes oplysninger om kørselsafstanden mellem bopæl og arbejdssted, herunder for langt de fleste ikke-beskæftigede, antages kørselsafstanden at svare til medianen for de personer, hvor der findes oplysninger. For alle ikke-beskæftigede antages transportformen at være kollektiv transport. Udgiften til kollektiv transport er baseret på en estimeret sammenhæng mellem prisen på et pendlerkort og kørselsafstanden, hvor pendlerkortet antages at blive brugt 10½ måned om året.

For at undgå, at nogle personer får "urealistisk" høje transportudgifter, lægges der beregningsteknisk et loft over transportudgifterne, så disse aldrig kan overstige en transportudgift svarende til, at en person kører 100 km to gange dagligt og har 224 arbejdsdage på et år.

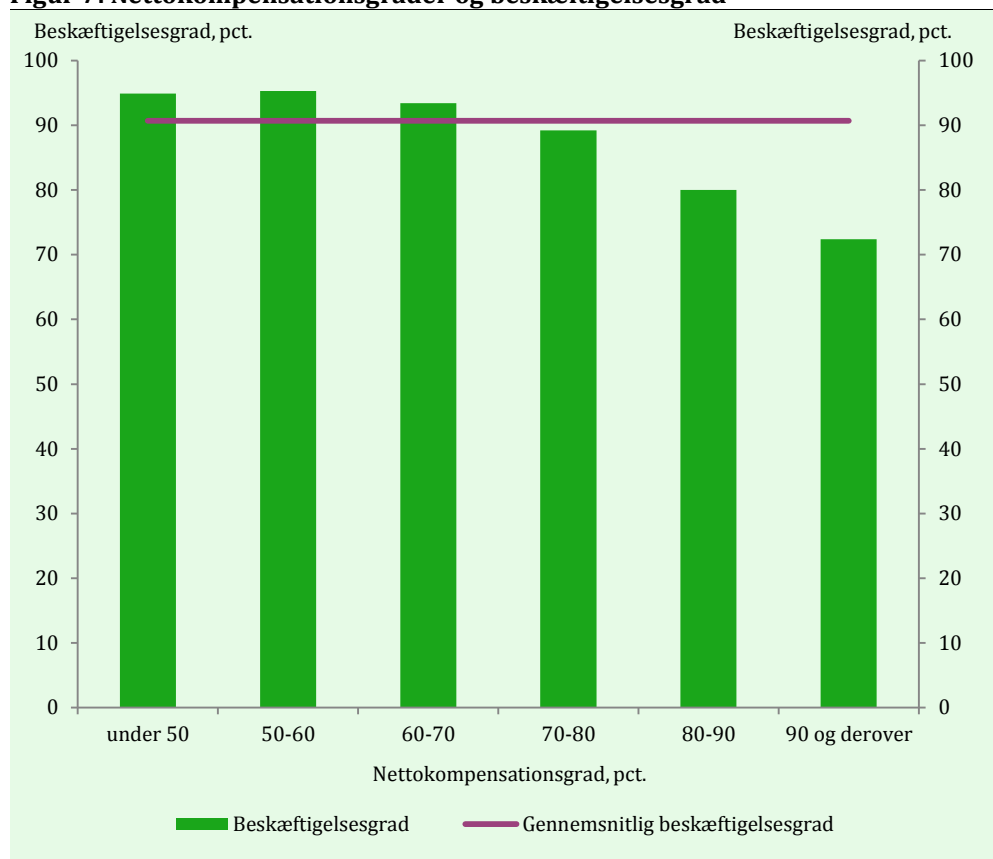
Ledighedsforsikrede med relativt svage økonomiske incitamenter

Når det gælder personer med "svage" økonomiske incitamenter til beskæftigelse, har der traditionelt været fokus på gruppen af personer med nettokompensationsgrader over 80 pct. og over 90 pct. (og med forskelsbeløb under 1.000 kr. og under 2.000 kr.).

De forskellige begreber og afgrænsninger afspejler, at man ikke entydigt kan sige noget om, hvad et svagt økonomisk incitament er, da det i sidste ende vil afhænge af den enkelte person, om han eller hun oplever et økonomisk incitament som svagt. Nogle af personerne i de nævnte grupper kan derfor sagtens føle, at de har en stærk økonomisk tilskyndelse til at være i beskæftigelse.

Jo højere nettokompensationsgraden er for en gruppe, desto lavere er deres beskæftigelsesgrad. Særligt for personer med nettokompensationsgrader på 80-90 pct. og på 90 pct. og derved, er beskæftigelsesgraden væsentligt lavere end for andre grupper, *jf. figur 7*.

Figur 7. Nettokompensationsgrader og beskæftigelsesgrad

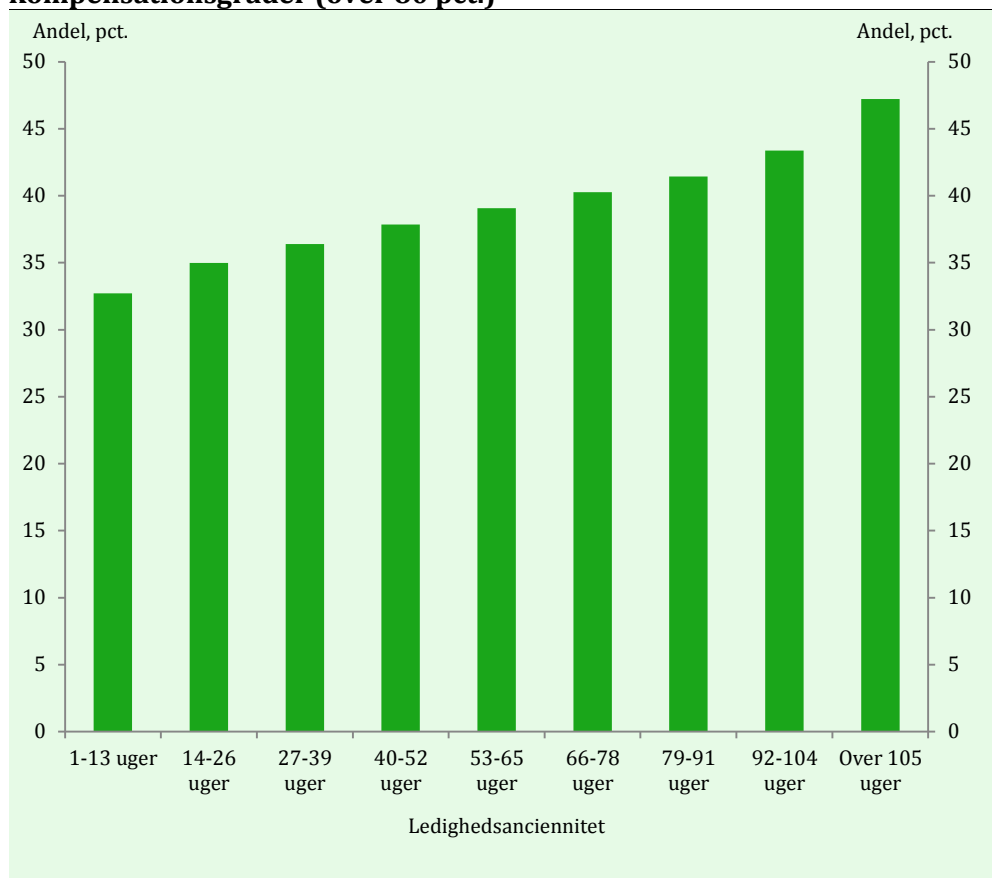

Anm.: Data for 2011. Ledighedsforsikrede 30-59-årige. Beskæftigelsesgraden er angivet i procent og opgjort ud fra oplysninger om ATP-indbetalinger (støttet beskæftigelse er ikke medtaget i opgørelsen). 18-29-årige er ikke medtaget i opgørelsen. Det skyldes, at alternativet til at modtage overførselsindkomst for denne gruppe i mange tilfælde ikke vil være beskæftigelse, men uddannelse, og uddannelsessøgende indgår ikke i beregningerne af nettokompensationsgrader. Billedet er det samme for 60-64-årige, men er lidt mindre tydeligt, hvilket skal ses i lyset af bl.a. efterlønsordningen og muligheden for at trække sig tilbage for egne pensionsmidler.

Kilde: Beregninger på lovmodellen.

Samtidig er der en tendens til, at der blandt personer med relativt lange ledighedsforløb er en forholdsvis stor andel med relativt høje kompensationsgrader (over 80 pct.), *jf. figur 8*.

Figur 8. Ledighedsanciennitet og andel personer med relativt høje kompensationsgrader (over 80 pct.)

Anm.: Data for 2013. Bruttokompensationsgrader. Bruttokompensationsgraden er opgjort som forholdet mellem dagpengesatsen og det lønmæssige beregningsgrundlag, som a-kassen lægger til grund for fastsættelsen af den enkeltes dagpengesats. Datagrundlaget giver ikke umiddelbart mulighed for at koble oplysninger om ledighedsanciennitet med nettokompensationsgrader, hvorfor der her er anvendt bruttokompensationsgrader.

Kilde: Beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Der kan i sagens natur være andre forhold end økonomiske incitamenter, der forklarer, at grupper med relativt høje kompensationsgrader generelt har en lavere beskæftigelsesgrad og længere ledighedsforløb end andre grupper af ledighedsforsikrede.

Det kan for eksempel være et lavere uddannelsesniveau. Et lavt uddannelsesniveau er typisk forbundet med både en lav beskæftigelsesgrad og en lav (potentiel) timeløn og dermed en relativt høj kompensationsgrad.

Forskningen viser imidlertid, at blandt andet ydelsesniveauet i dagpengesystemet har betydning for varigheden af ledighedsforløb, *jf. boks 5*.

Det er derfor veldokumenteret, at relativt svage økonomiske incitamenter til beskæftigelse kan føre til forholdsvis lange ledighedsforløb.

Boks 5. Sammenhænge mellem økonomiske incitamenters og beskæftigelse

Forskningen viser, at ydelsesniveauet og dagpengeperiodens længde har en betydning for varigheden af ledighedsforløbene.

Den teoretiske forklaring på, at lavere ydelser reducerer den gennemsnitlige varighed, er, at det lavere ydelsesniveau motiverer ledige til at øge jobsøgningen og sænke jobkravene, herunder lønkravene. Hermed stiger sandsynligheden for at finde beskæftigelse tidligere i ledighedsforløbet, og den gennemsnitlige varighed af ledighedsforløbene falder. Tilsvarende vil udsigten til en ydelsesreduktion ved udløb af dagpengeperioden motivere ledige til at øge jobsøgningen og sænke jobkravene i perioden op til dagpengeperiodens udløb. Når dagpengeperioden forkortes, vil denne motivationseffekt blive forstærket, fordi flere ledige vil nærme sig dagpengeperiodens udløb.

I litteraturstudiet Andersen mfl. (2015) konkluderes det, at der er stærk evidens for, at et lavere ydelsesniveau øger afgangsraten fra ledighed til beskæftigelse, og dermed reducerer varigheden af ledighedsforløbene.

Ligeledes kan retten til dagpenge have betydning for overgangen fra beskæftigelse til ledighed.

Der kan peges på en række mulige forklaringer på den sammenhæng.

For det første vil ledige have en svagere tilskyndelse til at søge aktivt efter et nyt job, når den økonomiske gevinst ved at være i beskæftigelse frem for at modtage dagpenge er forholdsvis lille.

For det andet vil lediges tilskyndelse til at søge bredt geografisk og fagligt være mindre, når den økonomiske gevinst ved at være i arbejde er forholdsvis lille, *jf. boks 6*.

Samtidig kan lediges tilbøjelighed til at acceptere et jobtilbud, der ikke lever helt op til deres forventninger lønmæssigt, også være mindre, når de har en forholdsvis lille økonomisk gevinst ved i det hele taget at være i arbejde.

Ydelsesniveauet i dagpengesystemet kan også have betydning for beskæftigelsesovergang til ledighed. For personer, der er i job, vil tilskyndelsen til at fastholde beskæftigelse alt andet lige være mindre, hvis de i det hele taget ikke har en særligt stor økonomisk gevinst ved at være i arbejde.

Boks 6. Økonomiske incitamenters og geografisk/faglig mobilitet

Sammenhængen mellem økonomiske incitamenters til beskæftigelse og geografisk mobilitet undersøges blandt andet i Pedersen og Smith (2001), der ser på geografisk mobilitet målt på to parametre: Den maksimalt acceptable transporttid mellem hjem og arbejde og villigheden til at flytte efter et job.

Studiet finder, at økonomiske incitamenter – målt ved nettokompensationsgraden – har en statistisk signifikant effekt på den maksimalt acceptable transporttid. Jo højere nettokompensationsgraden er, desto lavere er den maksimalt acceptable transporttid. Til gengæld finder studiet ingen effekt på villigheden til at flytte efter et job, fra en region til en anden.

Herudover er der et begrænset antal studier og analyser, der ser på lediges geografiske og faglige mobilitet generelt.

Studierne viser, at den danske arbejdsstyrke generelt ikke er særlig geografisk mobil. På baggrund af registerdata for perioden 1994-2000 konkluderer Deding og Filges (2004) blandt andet, at 3 pct. af arbejdsstyrken hvert år flytter bopæl fra et amt til et andet, mens det samme gælder for 4 pct. af de ledige. Analysen konkluderer i øvrigt, at en af de væsentligste grunde til at en ledig flytter, er, at vedkommende har fået job i et andet amt, og at geografisk mobilitet har en positiv betydning på beskæftigelsessituationen.

Desuden har De Økonomiske Råd i deres efterårsrapport fra 2002 undersøgt den geografiske mobilitet blandt ledige. De finder ligeledes, at ledige ikke flytter i særligt stort omfang for at finde beskæftigelse.

Endelig er der indikationer på, at ledige med korte ledighedsforløb har søgt geografisk bredere end andre ledige. De har dermed lidt større afstand til deres nye job end ledige med længere ledighedsforløb, jf. Økonomi- og Indenrigsministeriet, "Familiernes økonomi – Fordeling, fattigdom og incitamenter", maj 2014.

Andre forhold end økonomiske incitamenter spiller en rolle

Der er naturligvis en lang række andre forhold end økonomiske incitamenter, der spiller en rolle i denne sammenhæng. Blandt disse forhold nævnes ofte tilfredsheden ved at bidrage aktivt på arbejdsmarkedet, fællesskabet med arbejdskolleger, ligesom betydningen af at kunne forsørge sig selv og sin familie spiller en vigtig rolle for mange mennesker. Desuden skal man være opmærksom på, at det at være job i sig selv kan bane for være for et bedre lønnet job med tiden – og dermed et stærkere økonomisk incitament til at være i beskæftigelse i det hele taget.

Disse forhold er med til at forklare, hvorfor mange personer med relativt svage økonomiske incitamenter til beskæftigelse rent faktisk er i arbejde, jf. tabel 3.

Tabel 3. Arbejdsmarkedsstatus for personer med relativt høje nettokompensationsgrader

Arbejdsmarkedsstatus	Nettokompensationsgrad	
	over 80 pct.	over 90 pct.
Fuldt beskæftigede	64,4	58,9
Delårsbeskæftigede	28,0	31,5
Fuldt ledige m.fl.	7,6	9,6
Alle	100	100

Anm.: Fuldt beskæftigede er lønmodtagere, som er i udstøttet beskæftigelse, herunder beskæftigede på deltid, i hele det pågældende år. Delårsbeskæftigede er personer, der i en eller flere perioder i løbet af året er i udstøttet beskæftigelse som lønmodtagere, men som også i perioder modtager overførselsindkomst. Fuldt ledige m.fl. er personer, der i hele det pågældende år er i støttet beskæftigelse eller modtager overførselsindkomst. Beregningerne er foretaget på registerdata for 2011, der er fremskrevet til priser og lønninger i 2013.

Kilde: Beregninger på lovmodellen.

Endelig spiller rådighedsforpligtelsen i dagpengessystemet og den aktive arbejdsmarkedspolitik en vigtig rolle. Rådighedsforpligtelsen indebærer, at dagpenge ikke bare uden videre kan vælges som alternativ til beskæftigelse, og den aktive arbejdsmarkedspolitik kan blandt andet motivere nogle ledige til hurtigere at finde et ordinært job, *jf. arbejdspapir om det danske arbejdsmarked*.

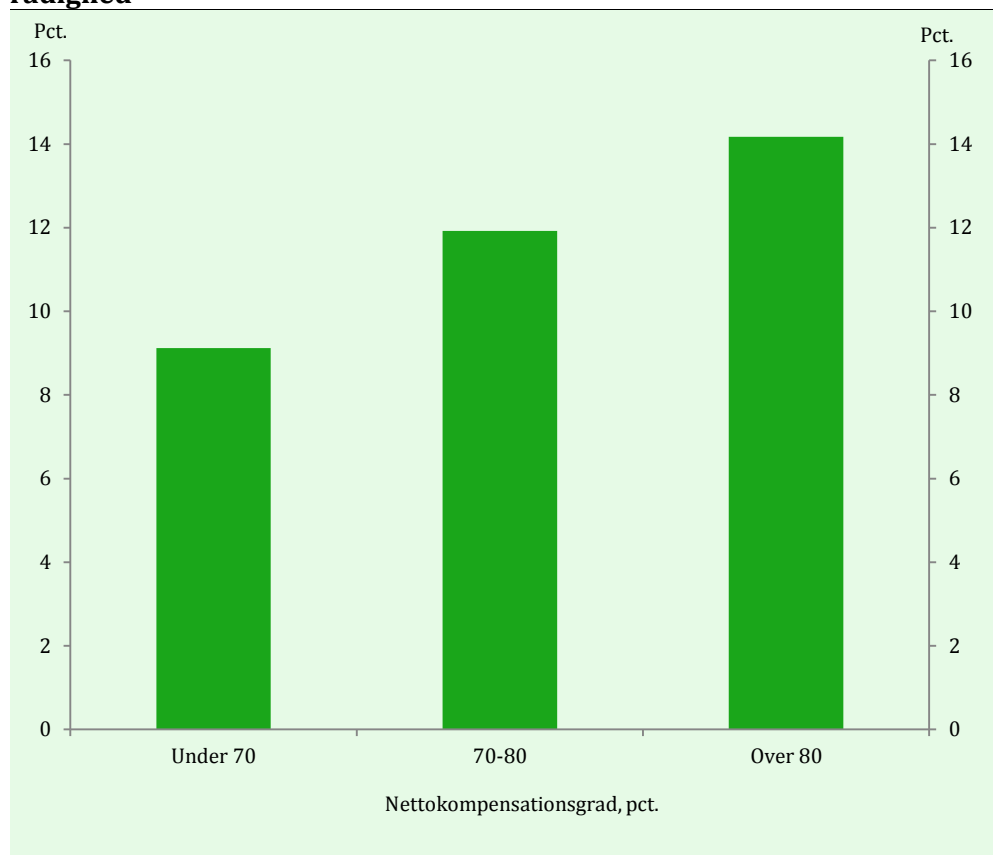
Der er imidlertid også indikationer på, at dagpengemodtagere med relativt svage økonomiske incitamenter til at være i beskæftigelse ikke i lige så høj grad som andre dagpengemodtagere står reelt til rådighed for arbejdsmarkedet.

Sammenholdes forsikrede lediges reelle rådighed med deres kompensationsgrad, viser det sig således, at andelen af dagpengemodtagere, der reelt ikke står til rådighed, er stigende med kompensationsgraden; jo højere bruttokompensationsgraden er for en gruppe af dagpengemodtagere, desto større er den andel af gruppen, der reelt ikke står til rådighed for arbejdsmarkedet, *jf. figur 9*.

Manglende reel rådighed dækker over, at den ledige – ifølge egne oplysninger – ikke har søgt arbejde inden for de seneste 4 uger eller ikke kan tiltræde et job inden for 2 uger, *jf. Arbejdskraftundersøgelsen (AKU'en)*.⁵

⁵ Der kan henvises til Økonomi- og Indenrigsministeriet, "Familiernes økonomi – Fordeling, fattigdom og incitamenter", maj 2014, for en nærmere belysning af sammenhænge mellem økonomiske incitamenter til at være i beskæftigelse og reel rådighed på baggrund af AKU'en.

Figur 9. Andel dagpengemodtagere, der oplyser, at de reelt ikke står til rådighed

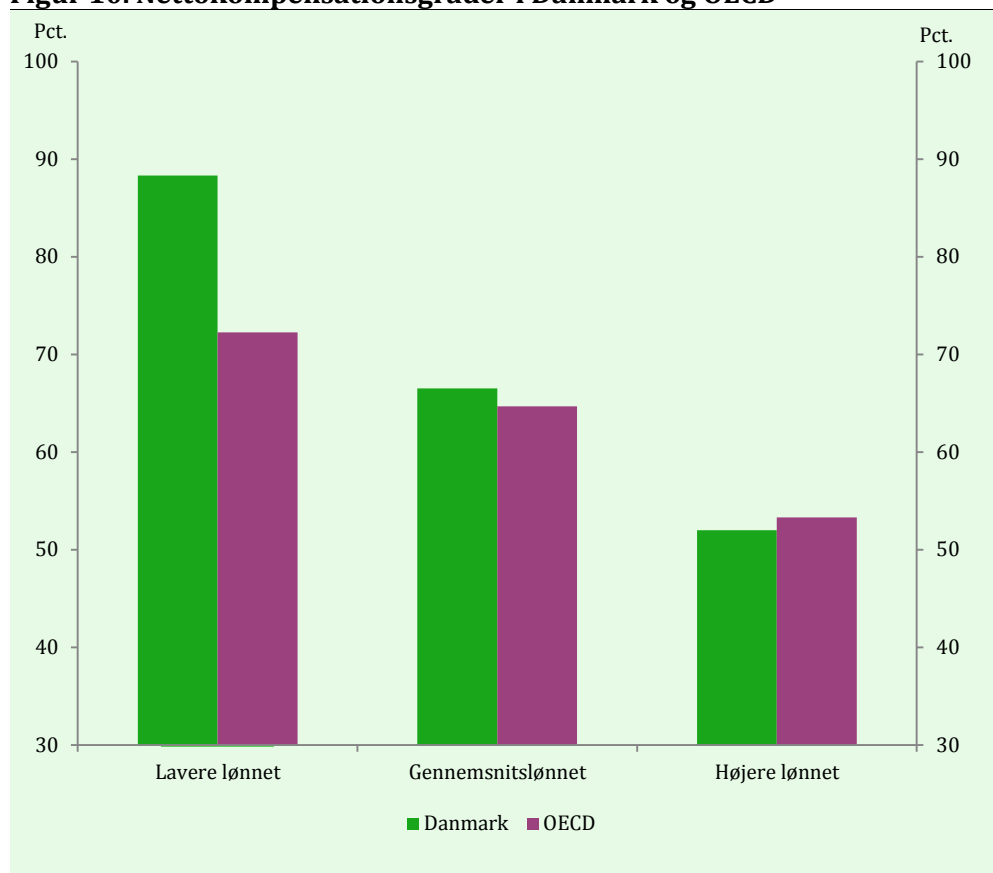
Anm.: Data for perioden 2010-2012. Bruttokompensationsgrad. Bruttokompensationsgraden er opgjort som forholdet mellem dagpengesatsen og det lønmæssige beregningsgrundlag, som a-kassen lægger til grund for fastsættelsen af den enkeltes dagpengesats. Datagrundlaget giver ikke umiddelbart mulighed for at koble oplysninger om rådighed med nettokompensationsgrader, hvorfor der her er anvendt bruttokompensationsgrader.

Kilde: Beregninger på baggrund af AKU'en og lovmodellens datagrundlag.

Nettokompensationsgrader i Danmark og andre lande

Nettokompensationsgraden for gennemsnitslønnede og højere lønnede i Danmark ligger omtrent på niveau med OECD-landene set under ét. For lavere lønnede er nettokompensationsgraden i Danmark imidlertid relativt høj sammenlignet med andre lande, *jf. figur 10*.

Figur 10. Nettokompensationsgrader i Danmark og OECD

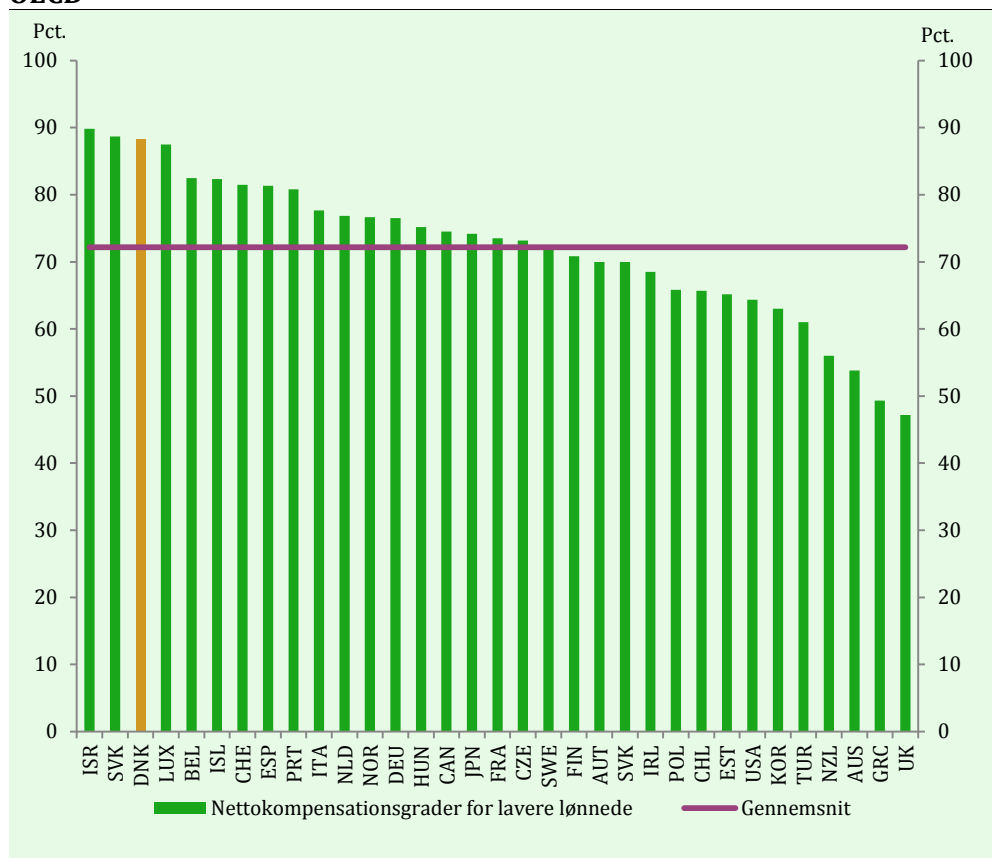

Anm.: Data for 2012. "OECD" angiver medianen for OECD-landene. Nettokompensationsgrad ved ledighed for forsikrede ledige. En lavere lønnet tjener 67 pct. af en gennemsnitlig arbejders løn, mens en højere lønnet tjener 150 pct. af en gennemsnitlig arbejders løn. OECD's opgørelser af nettokompensationsgrader afviger på en række måder fra opgørelserne på danske registerdata, som ellers er brugt i denne analyse. Figuren viser gennemsnittet af nettokompensationsgrader for de familietyper, der indgår i OECD's "Tax-Benefit Calculator" (billedet er det samme, hvis der ses særskilt på hver af de familietyper, der indgår).

Kilde: OECD.

Lavere lønnede i Danmark har derfor et svagere økonomisk incitament til at være i beskæftigelse end lavere lønnede i OECD-landene set under ét. Og nettokompensationsgraden for lavere lønnede i Danmark er blandt de højeste i OECD, jf. figur 11.

Figur 11. Nettokompensationsgrader for lavere lønnede i Danmark og OECD

Anm.: Data for 2012. Nettokompensationsgrad ved ledighed for forsikrede ledige. En lavere lønnet tjener 67 pct. af en gennemsnitlig arbejders løn. Figuren viser gennemsnittet af nettokompensationsgrader for de familietyper, der indgår i OECD's "Tax-Benefit Calculator" (billedet er det samme, hvis der ses særskilt på hver af de familietyper, der indgår).

Kilde: OECD.

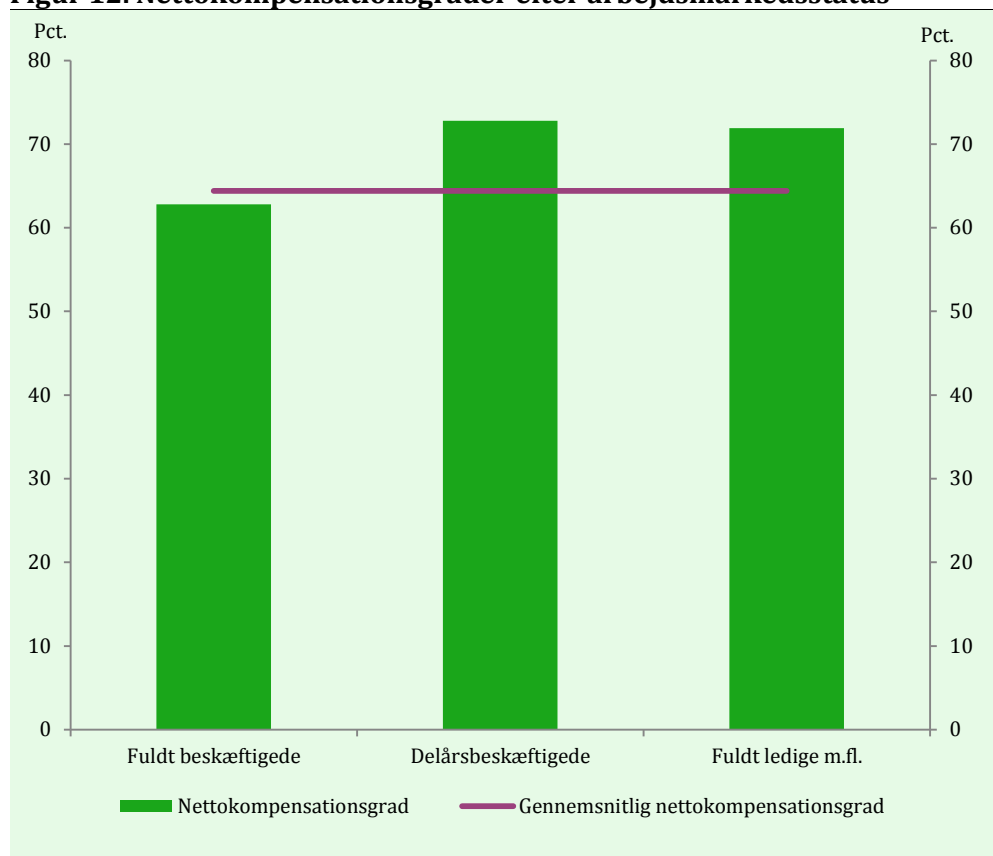
Nettokompensationsgraden for lavere lønnede ligger også over niveauet i både Norge og Sverige, der – som Danmark – er karakteriseret ved et relativt fintmasket velfærdssystem.

Nettokompensationsgrader for forskellige grupper

Den gennemsnitlige nettokompensationsgrad for ledighedsforsikrede i Danmark ligger på knap 65 pct., *jf. figur 12*.

Når ledighedsforsikrede opdeles efter deres arbejdsmarkedsstatus, fremgår det, at den gennemsnitlige nettokompensationsgrad er højere for personer, der er berørt af ledighed i løbet af år, dvs. delårsbeskæftigede og fuldt ledige m.fl., end for fuldt beskæftigede. Forskellen er i størrelsesordenen 9-10 pct.point.

Figur 12. Nettokompensationsgrader efter arbejdsmarkedsstatus

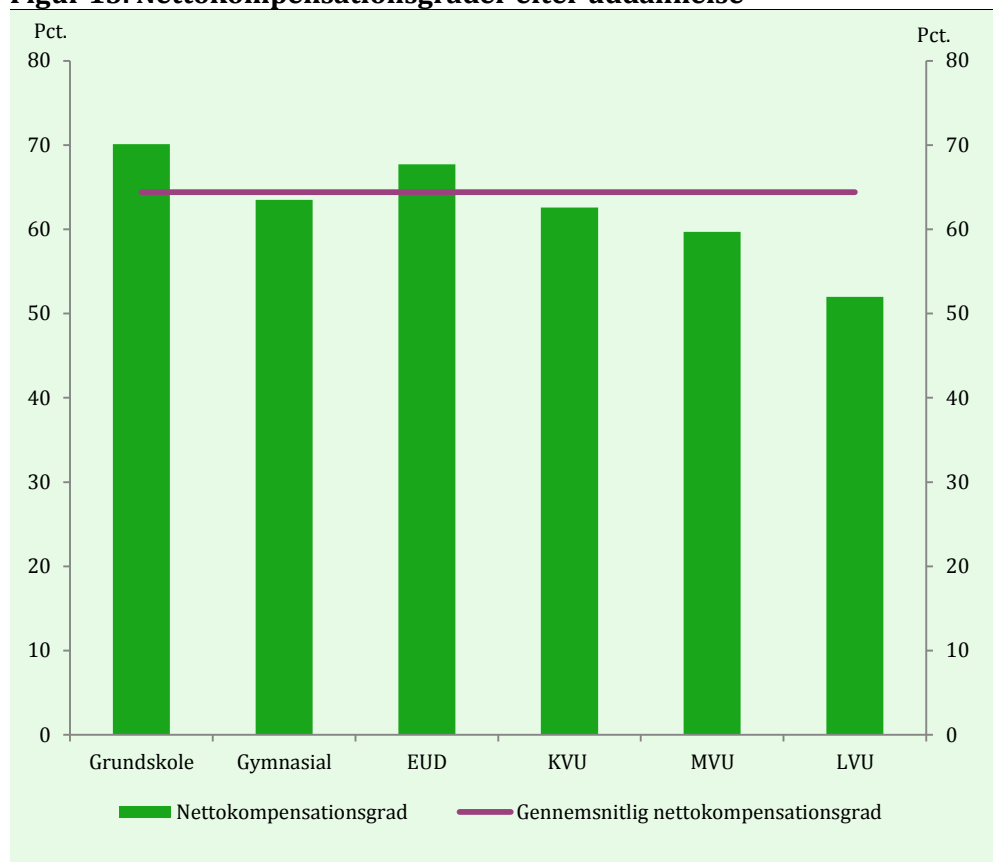

Anm.: 2013-regler. Ledighedsforsikrede. Fuldt beskæftigede er lønmodtagere, som er i udstøttet beskæftigelse, herunder beskæftigede på deltid, i hele det pågældende år. Delårsbeskæftigede er personer, der i en eller flere perioder i løbet af året er i udstøttet beskæftigelse som lønmodtagere, men som også i perioder modtager overførselsindkomst. Fuldt ledige m.fl. er personer, der i hele det pågældende år er i støttet beskæftigelse eller modtager overførselsindkomst. Beregningerne er foretaget på registerdata for 2011, der er fremskrevet til priser og lønninger i 2013.

Kilde: Beregninger på lovmodellen.

Figur 13 viser nettokompensationsgrader for ledighedsforsikrede opdelt efter uddannelse. Som det fremgår, er nettokompensationsgraden generelt faldende med uddannelsesniveauet, når der ses bort fra gruppen med en gymnasial uddannelse som højeste fuldførte uddannelse. Det afspejler, at lønnen generelt er stigende med uddannelsesniveauet.

Figur 13. Nettokompensationsgrader efter uddannelse

Anm.: 2013-regler. Ledighedsforsikrede. Højeste fuldførte uddannelse. "EUD" er erhvervsuddannelser. "KVU", "MVU" og "LVU" er hhv. korte, mellemlange og lange videregående uddannelser. Personer med uoplyst uddannelse er udeladt. Det viste gennemsnit er for alle ledighedsforsikrede, dvs. inkl. personer med uoplyst uddannelse. Beregningerne er foretaget på registerdata for 2011, der er fremskrevet til priser og lønninger i 2013.

Kilde: Beregninger på lovmodellen.

Figur 14 viser nettokompensationsgrader for ledighedsforsikrede opdelt efter a-kasse. Som det fremgår, er der en forskel i den gennemsnitlige nettokompensationsgrad for a-kasserne på ca. 20 pct.point fra den højeste til den laveste.

Figur 14. Nettokompensationsgrader efter a-kasse

Noter: *) Journalistik, Kommunikation og Sprog. **) Funktionærer og Servicefag.

Anm.: 2013-regler. Det viste gennemsnit er for alle ledighedsforsikrede i alle a-kasser. Beregningerne er foretaget på registerdata for 2011, der er fremskrevet til priser og lønninger i 2013.

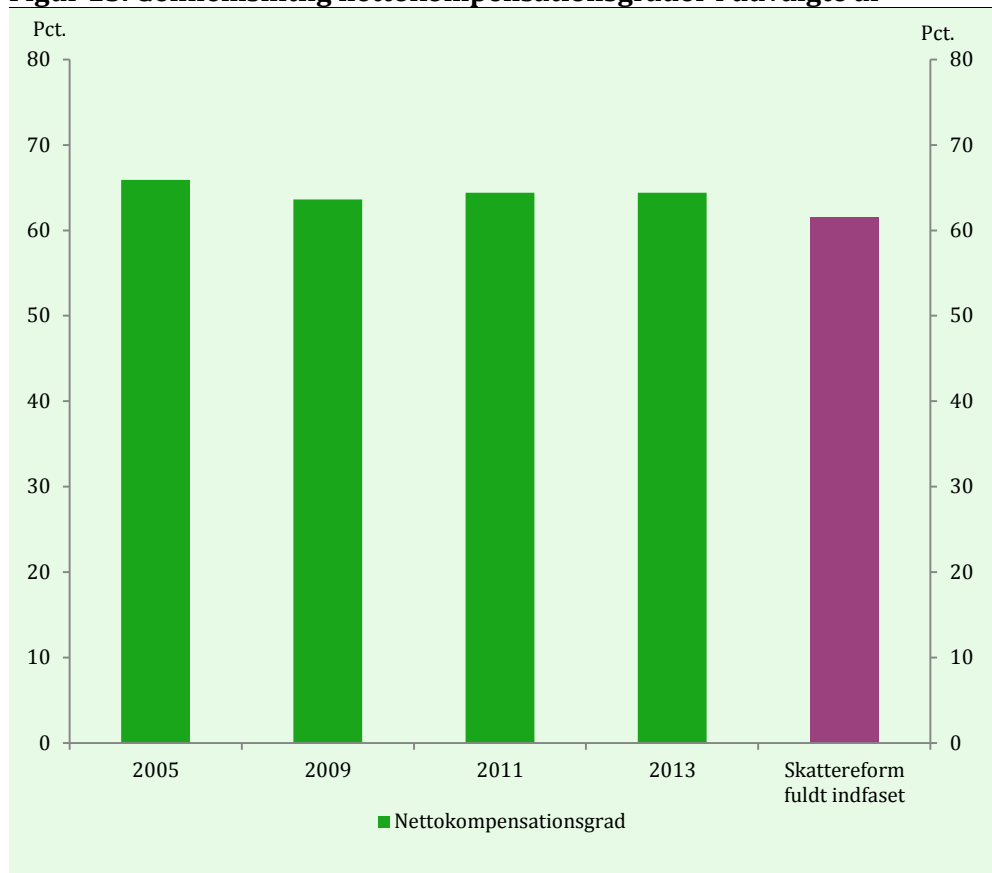
Kilde: Beregninger på lovmodellen.

Som ved opdelingen efter uddannelse afspejler forskellene blandt andet, at nettokompensationsgraden er faldende med lønniveauet.

Når skattereformen fra 2012 er fuldt indfaset i 2023, vil den gennemsnitlige nettokompensationsgrad for ledighedsforsikrede ligge på ca. 62 pct., *jf. figur 15*.

Til sammenligning lå den gennemsnitlige nettokompensationsgrad for ledighedsforsikrede på ca. 66 pct. i 2005.

Figur 15. Gennemsnitlig nettokompensationsgrader i udvalgte år

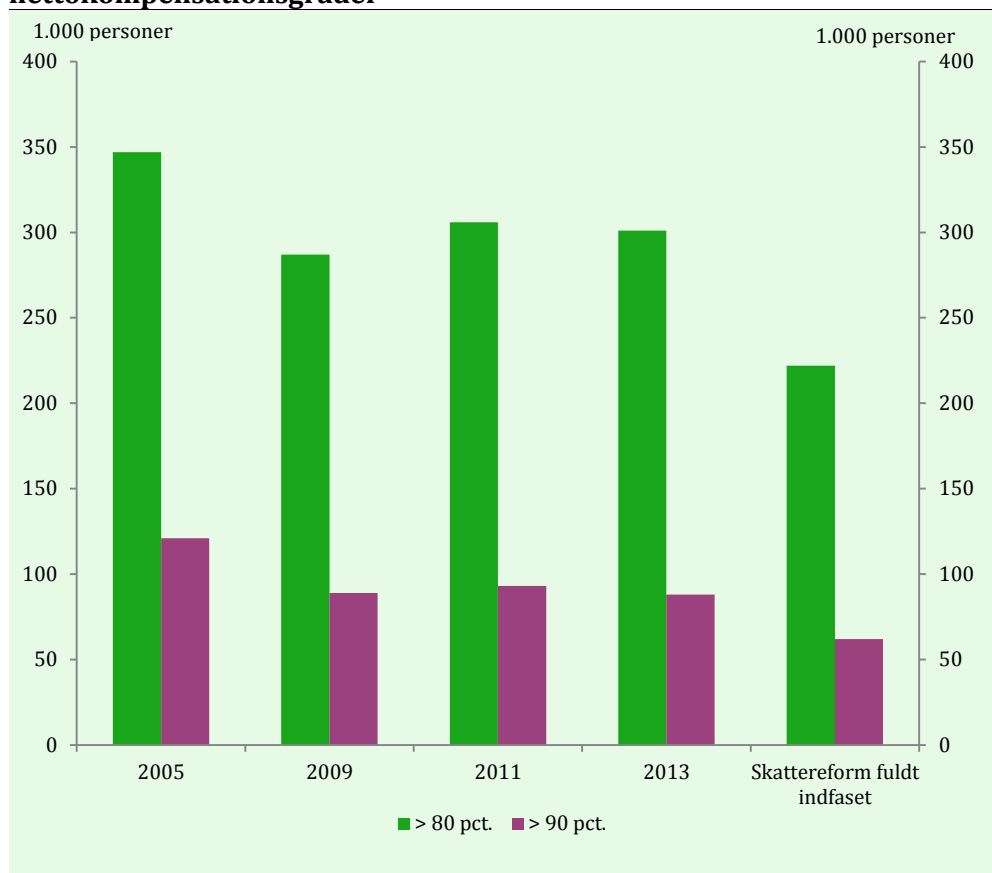
Anm.: Regler i de pågældende år. Beregningerne er foretaget på registerdata for hhv. 2005, 2009 og 2011. For så vidt angår "2013" er der tale om registerdata for 2011, der er fremskrevet til priser og lønninger i 2013. Det samme gælder "Skattereform fuldt indfaset".

Kilde: Beregninger på lovmodellen.

Faldet i den gennemsnitlige nettokompensationsgrad afspejler, at skattereformen, gennem forhøjelser af beskæftigelsesfradraget og indførelse af et særligt beskæftigelsesfradrag til enlige forsørgere, sigter mod at styrke den økonomiske tilskyndelse til at være i beskæftigelse.

Når skattereformen er fuldt indfaset, vil antallet af ledighedsforsikrede med relativt høje nettokompensationsgrader (over hhv. 80 pct. og 90 pct.) også være faldet, *jf. figur 16*.

Figur 16. Ledighedsforsikrede med relativt høje nettokompensationsgrader

Anm.: Ledighedsforsikrede med en nettokompensationsgrad på hhv. over 80 pct. og over 90 pct. Regler i de pågældende år. Beregningerne er foretaget på registerdata for hhv. 2005, 2009 og 2011. For så vidt angår "2013" er der tale om registerdata for 2011, der er fremskrevet til priser og lønninger i 2013. Det samme gælder "Skattereform fuldt indfaset".

Kilde: Beregninger på lovmodellen.

Årsager til relativt høje nettokompensationsgrader

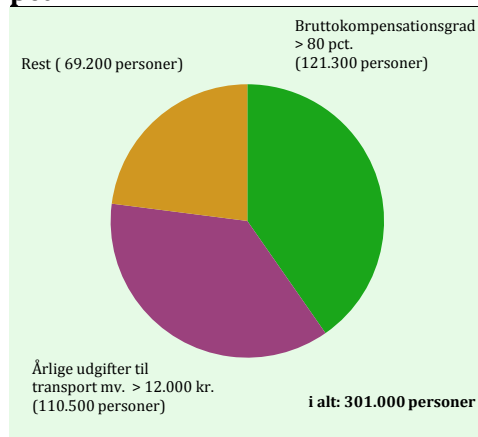
Et relativt højt ydelsesniveau i dagpengesystemet for lavere lønnede – målt ved bruttokompensationsgraden – er den væsentligste årsag til relativt høje nettokompensationsgrader, jf. figur 17 og 18.

Det gælder i særlig grad ledighedsforsikrede med en nettokompensationsgrad over 90 pct.

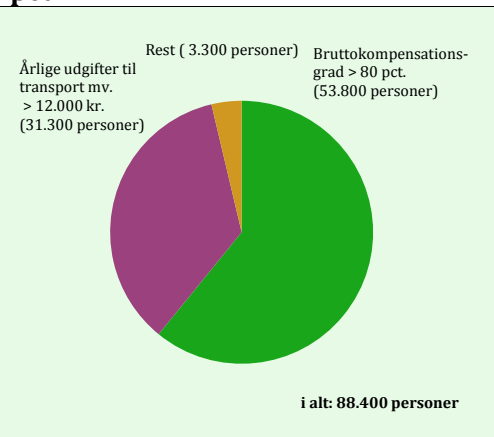
En anden væsentlig årsag til relativt høje nettokompensationsgrader kan være store udgifter til transport til og fra arbejde. Store udgifter er i denne sammenhæng afgrænset som udgifter på mere end 12.000 kr. om året, dvs. mere end 1.000 kr. om måneden.

Andre årsager er aftrapning af indkomstafhængige ydelser som boligstøtte og økonomisk friplads til børn i daginstitution.

Figur 17. Ledighedsforsikrede med nettokompensationsgrader over 80 pct.

Figur 18. Ledighedsforsikrede med nettokompensationsgrader over 90 pct.

Anm.: 2013-regler. Nogle personer med en bruttokompensationsgrad over 80 pct. vil samtidig have store udgifter til transport til og fra arbejde mv. Ved grupperingen af personer er der først set på, om personerne har en bruttokompensationsgrad over 80 pct. og herefter, om personerne har store udgifter til transport mv. Billedet kan ændre sig, hvis der først ses på, om personerne har større udgifter til transport mv. og derefter en bruttokompensationsgrad over 80 pct.

Kilde: Beregninger på lovmodellen.

Langtidsledighed og økonomiske incitamenter til beskæftigelse

Udgangspunktet for de beregnede nettokompensationsgrader er, at en person, der er ledig, alternativt ville være i job til samme løn, som han eller hun havde før overgangen til ledighed.

En del af dem, der bliver ledige, vil imidlertid ikke realistisk set kunne få det samme i løn i et nyt job, fordi de kompetencer, der blev opbygget i et tidligere job, ikke nødvendigvis kan anvendes fuldt ud på en ny arbejdsplads. Det kan også være, at nogle tidligere har haft en lederstilling eller et særligt ansvar, som de aktuelle jobmuligheder ikke giver mulighed for at få.

Der er derfor risiko for, at de økonomiske incitamenter i nogle tilfælde kan være overvurderet. Det vil især være tilfældet for langtidsledige, hvor vejen tilbage til arbejdsmarkedet kan være et job, hvor lønnen er lavere end i det tidligere job.

3. Litteratur

OECD Social, *Employment and Migration Working Papers*, No. 131, OECD Publishing

Venn, D. (2012), *Eligibility Criteria for Unemployment Benefits: Quantitative Indicators for OECD and EU Countries*

Bilag 1: Kompensationsgraden i dagpengesystemet og kontanthjælpssystemet

Kompensationsgraden i dagpengesystemet i forhold til kontanthjælpssystemet kan belyses ved at se på nettokompensationsgrader for ledighedsforsikrede, hvor man – hypotetisk – antager, at de modtog eller i tilfælde af ledighed ville modtage kontanthjælp i stedet for dagpenge.

Tabel a viser den gennemsnitlige nettokompensationsgrad for ledighedsforsikrede og et regneeksperiment, hvor det – hypotetisk – er antaget, at de modtog eller i tilfælde af ledighed ville modtage kontanthjælp i stedet for dagpenge.

Tabellen viser både resultater for alle, og hvor de ledighedsforsikrede er opdelt efter deres beskæftigelsesstatus. Der skelnes mellem fuldt beskæftigede og delårsbeskæftigede.

Tabel a. Gennemsnitlig nettokompensationsgrad for ledighedsforsikrede ved hhv. dagpenge og "kontanthjælp"

	Dagpenge	"Kontanthjælp"
	----- Nettokompensationsgrad, pct. -----	
Fuldt beskæftigede	62,8	35,4
Delårsbeskæftigede	72,8	44,7
Alle	64,1	36,6

Anm.: Fuldt beskæftigede er lønmodtagere, som er i udstøttet beskæftigelse, herunder beskæftigede på deltid, hele året. Delårsbeskæftigede er personer, der i en eller flere perioder i løbet af året er i udstøttet beskæftigelse som lønmodtagere, men som også i perioder modtager overførselsindkomst. Af modeltekniske årsager har det ikke været muligt at inddrage gruppen af fuldt ledige m.fl. i beregningerne. Fuldt ledige m.fl. er personer, der i hele det pågældende kalenderår er i støttet beskæftigelse eller modtager overførselsindkomst. Beregningerne er foretaget på registerdata for 2011, der er fremskrevet til priser og lønninger i 2013 samt regler i 2013, dvs. før kontanthjælpsreformen.

Kilde: Beregninger på lovmodellen.

Når "kontanthjælp" er sat i gåseøjne, skyldes det, at skønsmæssigt 20-30 pct. ud af samtlige ledighedsforsikrede i praksis ikke ville modtage kontanthjælp som følge af fuld modregning af ægtefælles arbejdsindtægt. De er altså i princippet berettiget til kontanthjælp, men som følge af modregningsreglerne vil de ikke modtage noget.

Som det fremgår, er den gennemsnitlige nettokompensationsgrad lavere ved "kontanthjælp". Det afspejler, at satserne i dagpengesystemet er højere end kontanthjælpssatserne, og at kontanthjælpen – som nævnt – afhænger af ægtefælles indkomst.

Det skal i denne sammenhæng understreges, at datagrundlaget ikke giver mulighed for (med stor præcision) at skønne over, hvor mange der ikke ville være berettiget til kontanthjælp som følge af formuereglerne i kontanthjælpssystemet. Det skyldes, at opfyldelse af formuekriteriet beror på en konkret sagsbe-

handlervurdering. Derfor er der i beregningerne ikke taget højde for, at en del af de ledighedsforsikrede slet ikke vil være berettiget til kontanthjælp som følge af formuere reglerne.

At beregningerne ikke tager højde for formuere reglerne bidrager isoleret set til at overvurdere nettokompensationsgraden ved "kontanthjælp". Det vil sige, at det økonomiske incitament til at være i beskæftigelse kommer til at se lidt mindre ud – og den økonomiske trykthed ser lidt større ud, – end det reelt vil være tilfældet for gruppen som helhed.

I modsat retning trækker, at nogle ledighedsforsikrede ud over selve kontanthjælpen ville være berettiget til såkaldte engangsydelser i kontanthjælpssystemet. Datagrundlaget giver ikke mulighed for at inddrage engangsydelser, hvor udbetalingen – ligesom vurderingen af, om formuekriteriet er opfyldt – beror på en konkret sagsbehandlervurdering.

Hvis der ses nærmere på gruppen af ledighedsforsikrede med relativt høje nettokompensationsgrader, henholdsvis over 80 pct. og over 90 pct., fremgår det, at gruppen ville blive reduceret markant, hvis alternativet til beskæftigelse ikke var dagpenge, men kontanthjælp, jf. tabel b.

Tabel b. Ledighedsforsikrede med relativt høje nettokompensationsgrader ved henholdsvis dagpenge og "kontanthjælp"

Nettokompensationsgrad,	Dagpenge		"Kontanthjælp"	
	1.000 personer	Andel, pct.	1.000 personer	Andel, pct.
> 80 pct.	278	15,8	33	1,9
> 90 pct.	80	4,5	8	0,5

Anm.: Se tabel a.

Kilde: Beregninger på lovmodellen.

Det afspejler som ovenfor, at satserne i dagpengesystemet er højere end kontanthjælpssatserne, og at kontanthjælpen i modsætning til dagpengene afhænger af ægtefælles indkomst.

Tabel c viser en detaljeret opdeling af de 278.000 ledighedsforsikrede med en nettokompensationsgrad på over 80 pct., jf. tabel b, fordelt efter deres nettokompensationsgrad, hvis deres alternativ til beskæftigelse i stedet var "kontanthjælp".

Som det fremgår, ville omkring 35 pct. af gruppen få en nettokompensationsgrad under 50 pct., hvis deres alternativ til beskæftigelse i stedet var "kontanthjælp".

Tabel c. Ledighedsforsikrede med en nettokompensationsgrad over 80 pct. efter deres nettokompensationsgrad ved "kontanthjælp"

Nettokompensationsgrad,	1.000 personer	Andel, pct.	Kumuleret, pct.
≤ 10 pct.	4	1,6	1,6
10-20 pct.	11	3,9	5,5
20-30 pct.	22	7,7	13,2
30-40 pct.	29	10,4	23,6
40-50 pct.	31	11,2	34,8
50-60 pct.	51	18,3	53,1
60-70 pct.	46	16,6	69,7
70-80 pct.	52	18,6	88,3
80-90 pct.	24	8,8	97,1
> 90 pct.	8	2,9	100
Alle	278	100	-

Anm.: Se tabel a. Summen kan afvige fra totalen som følge af afrunding.

Kilde: Beregninger på lovmodellen.

Ydelsesniveauerne i de to systemer kan også belyses ved at se på forskellige familietyper, hvor er der tale om stiliserede beregningseksempler (og ikke beregninger på repræsentative registerdata), jf. tabel c og d.

Tabel d viser det månedlige rådighedsbeløb for to personer, henholdsvis med en årsløn på 250.000 kr. og en årsløn på 500.000 kr., som overgår til dagpenge og efterfølgende til kontanthjælp.

Tabel d. Ledighedsforsikrede i beskæftigelse (uden børn), der overgår til dagpenge og efterfølgende kontanthjælp, 2015

	Årsløn: 500.000 kr.	Årsløn: 250.000 kr.	Dagpenge- modtager	Kontanthjælps- modtager
----- kr. pr. måned -----				
Indkomst før skat	41.667	20.833	17.738	11.663
Arbejdsmarkedsbidrag	-3.333	-1.667	0	0
Indkomstskat	-12.356	-5.172	-5.107	-2.598
Boligstøtte	0	607	607	607
A-kassekontingent	-448	-448	-448	0
Disponibel indkomst	25.530	14.154	12.791	9.672
Husleje	-4.361	-4.361	-4.361	-4.361
Rådighedsbeløb	21.169	9.794	8.430	5.311

Anm.: Årlig lønindkomst ekskl. pensionsindbetalinger og ATP. Det er lagt til grund for beregningerne, at personerne er enlige og bor til leje i en lejlighed på 70 kvadratmeter.

Kilde: Beregninger på lovmodellen.

Tabel e viser det månedlige rådighedsbeløb for de samme personer, hvor det er lagt til grund, at de er enlige forsørgere med to børn i daginstitutionsalderen.

Tabel e. Ledighedsforsikrede i beskæftigelse (med to børn), der overgår til dagpenge og efterfølgende kontanthjælp, 2015

	Årsløn: 500.000 kr.	Årsløn: 250.000 kr.	Dagpenge- modtager	Kontanthjælps- modtager
	----- kr. pr. måned -----			
<i>Indkomst før skat</i>	41.667	20.833	17.738	14.326
Arbejdsmarkedsbidrag	-3.333	-1.667	0	0
Indkomstskat	-11.912	-4.800	-5.107	-3.912
Boligstøtte	0	2.971	3.228	3.494
Børnetilskud og normalbidrag	3.926	3.926	3.926	3.926
Børne- og ungedydelse	2.096	2.096	2.096	2.096
Daginstitutionsbetaling	-1.694	-125	0	0
A-kassekontingent	-448	-448	-448	0
<i>Disponibel indkomst</i>	30.302	22.787	21.470	19.930
Husleje	-6.230	-6.230	-6.230	-6.230
Rådighedsbeløb	24.072	16.557	15.240	13.700

Anm.: Årlig lønindkomst ekskl. pensionsindbetalinger og ATP. Det er lagt til grund for beregningerne, at personerne bor til leje i en lejlighed på 100 kvadratmeter og har to børn i hhv. børnehave og SFO.

Kilde: Beregninger på lovmodellen.

Som det fremgår, vil en person med en årsløn på 500.000 kr. opleve en betydelig nedgang i rådighedsbeløbet ved overgang til dagpenge (og kontanthjælp). En person med en årsløn på 250.000 kr. vil også opleve en nedgang i rådighedsbeløbet, men den økonomiske dækning er relativt høj i dagpengesystemet.

Hvis der tilsvarende ses på en enlig forsørger med en årsløn på 250.000 kr. og med to børn i daginstitutionsalderen, vil pågældende få reduceret det månedlige rådighedsbeløb med ca. 1.300 kr. ved overgang til dagpenge og ca. 2.900 kr. ved overgang til kontanthjælp.

Bilag 2: De Økonomiske Råds analyse af "makrokompressionsgraden"

De Økonomiske Råd (DØR) præsenterede i deres efterårsrapport 2014 en tidserie for "makrokompressionsgraden" (bruttokompensationsgraden). Tidsserien viser, at der fra midten af 1990'erne og frem kan observeres et betydeligt fald på op mod 10 pct.point, når dagpengeniveauet sammenholdes med lønindkomsten for beskæftigede i industrien, jf. figur a.

Figur a. "Makrokompressionsgrad", 1993-2013

Anm.: "Makrokompressionsgraden" er beregnet som det gennemsnitlige dagpengebeløb pr. år pr. fuldtidsdagpengeledig i forhold til den gennemsnitlige årsløn i industrien efter arbejdsmarkedsbidrag og inkl. pensionsindbetalinger og ATP for en fuldtidsbeskæftiget.

Kilde: ADAM's databank.

Blandt andet på den baggrund peges der i rapporten på, at:

"Den faldende kompensationsgrad på det danske arbejdsmarked kan lede til krav fra arbejdstagerside om bedre indkomstsikring i form af længere opsigelsesvarsler mv. og derved reducere fleksibiliteten på arbejdsmarkedet. En bedre forsikringsdækning i form af højere dagpenge i starten af dagpengeperioden kan øge kompensationsgraden for ledige, som kun er arbejdsløse sjældent og kortvarigt, og kan derved understøtte den danske arbejdsmarkedsmodel".

DØR tilskriver blandt andet udviklingen i "makrokompressionsgraden" de midler, der løbende er afsat til satspuljen i de år i perioden, hvor lønstigningerne har ligget over 2 pct., hvilket gælder langt de fleste år.

DØR peger dog også på, at udbygningen af arbejdsmarkedspensionerne i perioden bidrager til at forklare en del af faldet, når bruttokompensationsgraden opgøres inkl. pensionsindbetalinger.

DØR's tidserie er baseret på et udtræk fra databanken til den makroøkonomiske model ADAM, hvor bruttokompensationsgraden er beregnet som det gennemsnitlige dagpengebeløb pr. år pr. fuldtidsdagpengeledig i forhold til årslønnen i industrien.

Opgørelse skal dog tages med betydelige forbehold. Blandt andet kan der være databrud i opgørelsen af det gennemsnitlige dagpengebeløb pr. år pr. fuldtidsdagpengeledig. Således er der ikke en konsistent tidsserie over perioden for antallet af fuldtidsdagpengeledige.

En indikation på et sådant databrud er, at det gennemsnitligt udbetalte dagpengebeløb – ifølge denne opgørelsesmetode – lå over den maksimale dagpenge­sats i 1994. Det forekommer ikke plausibelt.

Det vurderes derfor, at DØR's opgørelse er mindre velegnet til at belyse udviklingen i bruttokompensationsgraden over tid sammenlignet med de opgørelser, der i øvrigt er vist i arbejdspapiret.